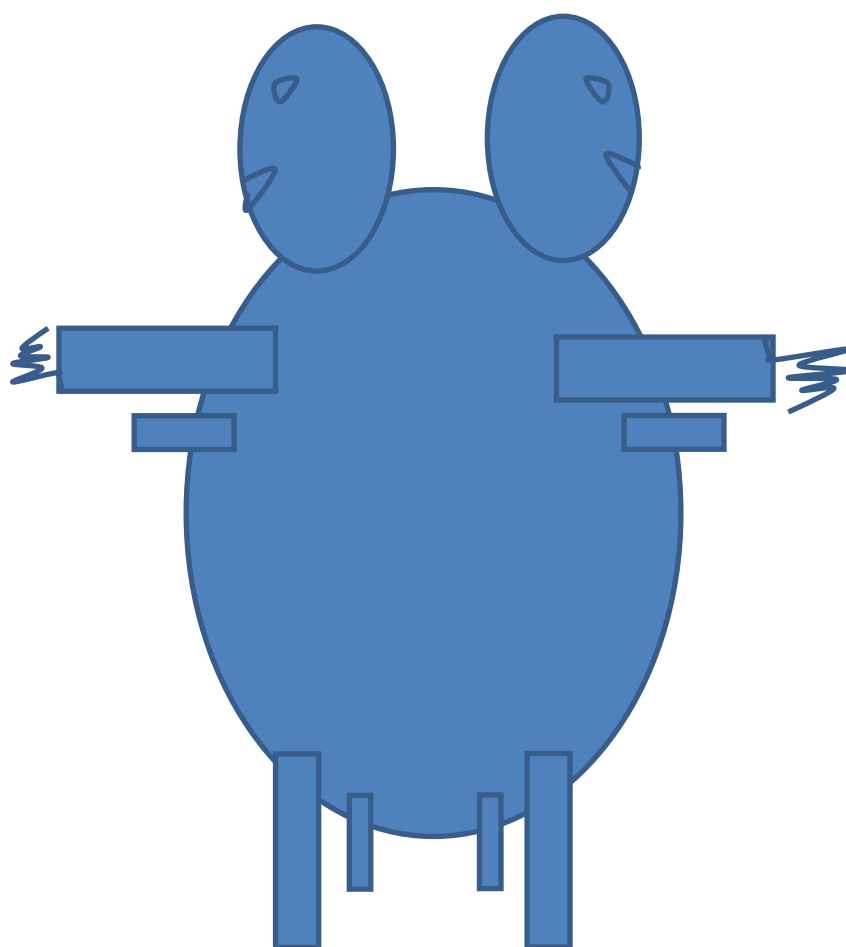

Ana Alexandra Alves de Sousa

MANUAL DE GREGO II.PLATÃO E LÍSIAS (2016-2017)

Edição Electrónica
Fevereiro, 2017

Ficha técnica:

Copyright © by Ana Alexandra Alves de Sousa.

Capa concebida por Ana Alexandra Alves de Sousa

Primeira Edição (electrónica), Lisboa, Fevereiro, 2017.

ISBN: 978-989-97972-2-2

PARTE I: PLATÃO

1. VIDA

Platão nasceu na ilha de Egira, em 427 aC, e terá morrido em 347 aC, um ano depois de Péricles. O seu nome era Arístocles. O termo “platão” remete para a sua capacidade intelectual ou para o porte atlético, pois *πλάτος*, significa “largura”, “latitude”.

De família aristocrata, descende do rei ateniense Codro, por parte do pai, e de Sólon, por parte da mãe. Apesar de Cármides, o seu tio materno, e Crítias, o seu primo em segundo grau (primo da mãe) serem membros dos Trinta, o padrasto seria amigo de Péricles, e ele próprio era um democrata.

Fez duas tentativas goradas para entrar na vida política. A primeira aconteceu em 404 aC, após a Guerra do Peloponeso; a segunda, depois da restauração da democracia em 403 aC. Mas os actos criminosos de Cármides e Crítias e a condenação de Sócrates, que tivera lugar sob a influência daqueles, levaram-no ao afastamento da vida política. Concluiu que não havia esperança para as cidades, até que os filósofos se tornassem reis ou os reis filósofos. Voltou-se para a filosofia, em 407 aC, fascinado pela figura de Sócrates.

Na altura da morte de Sócrates estava doente. Depois desta, retirou-se, com mais alguns dos discípulos de Sócrates, para Mégara. Durante doze anos viajou pelo Egipto, Magna Grécia, Sicília, África setentrional. De regresso, por volta de 380 aC, fundou a Academia, escola à qual dedicou os últimos quarenta anos da sua vida.

A Academia é uma escola fundada perto da gruta do herói Academo, um herói ático que revelou aos Dioscuros o local onde Teseu mantinha prisioneira Helena, irmã daqueles. O nome Academia também é associado a Equedemo, um arcadiano, companheiro dos Dioscuros.

Tinha um ginásio rodeado por grutas e jardins. Sila, durante o cerco a Atenas (86-87 aC) destruiu a vegetação destes jardins, que terá voltado a crescer, pois Horácio, que estudou em Atenas, refere-se aos bosques de Academo (*Ep.* 2.2.45).

A escola ensinava filosofia e ciência de acordo com os princípios platónicos, mas mudou de orientação por diversas vezes. Sendo difícil estabelecer marcos temporais, consideram-se três fases: a Antiga Academia, liderada por Platão e os seus sucessores mais conservadores Espeusipo, Xenócrates, Pólemon, Crantor, Crates (até 265 aC); a Média Academia, que se inicia com Arcesilau de Pítane (c.315-242 aC), o qual deu à escola uma abordagem céptica, mantida ainda com Antíoco de Ascalão (séc. I aC, época de Sila); a Nova Academia, que começou em meados do séc. II dC, com Carnéades, que desenvolveu o cepticismo.

Pouco se sabe da Academia nos séculos subsequentes. No séc. V dC terá sido o centro do neoplatonismo, em que se destacou Proclo, figura de relevo na forma como a filosofia antiga passou para a Europa renascentista.

A escola sobreviveu até 529, data em que o imperador Justiniano mandou encerrar as escolas filosóficas em Atenas.

2. OBRA

Platão terá escrito vinte e cinco diálogos, alguns dos quais de autenticidade duvidosa; uma apologia, que é uma reprodução da defesa de Sócrates no seu julgamento; treze epístolas, consideradas na Antiguidade genuínas, muito citadas por Cícero e Plutarco. Destas a sétima é uma narrativa fidedigna da sua vida, sendo possível que não tenha sido Platão a escrevê-la.

A cronologia dos diálogos é desconhecida, mas pelo estilo e pela doutrina exposta dispõe-se a sua obra em três períodos:

I *Apologia, Cármides, Críton, Eutífron, Hípias Menor, Íon, Laques* e talvez *Lísis*

Neste grupo de diálogos domina a figura de Sócrates, que destrona as doutrinas dos seus interlocutores.

II *Protágoras, Górgias, Ménon, Menéxeno, Eutidemo, Fédon, Fedro, Crátilo, Parménides, República, Banquete, Teeteto*

Sócrates domina, mas a forma de argumentar é diferente. As doutrinas podem ser de Platão ou desenvolvimentos de pontos de vista de Sócrates.

III *Crítias, Filebo, Político, Sofista e Timeu* e *Leis* (publicadas depois da sua morte, provavelmente sem revisão).

ANTOLOGIA DE TEXTOS DE PLATÃO

Texto nº 1

1. ΣΩ. (227a) ὦ φίλε Φαῖδρε, ποῖ δὴ καὶ πόθεν;
2. ΦΑΙ. Παρὰ Λυσίου, ὃ Σώκρατες, τοῦ Κεφάλου, πορεύομαι δὲ πρὸς
3. περίπατον ἔξω τείχους· συχνὸν γὰρ ἐκεῖ διέτριψα χρόνον καθήμενος ἐξ
4. ἑωθινοῦ. Τῷ δὲ σῶ καὶ ἐμῷ ἐταίρω πειθόμενος Ἀκουμενῶ κατὰ τὰς
5. ὁδοὺς ποιοῦμαι τοὺς περιπάτους· φησὶ γὰρ ἀκοπωτέρους εἶναι τῶν ἐν
6. τοῖς δρόμοις.
7. (b) ΣΩ. Καλῶς γάρ, ὃ ἐταῖρε, λέγει. Ἀτὰρ Λυσίας ἦν, ὡς ἔοικεν, ἐν
8. ἄστει.
9. ΦΑΙ. Naί, παρ' Ἐπικράτει, ἐν τῇδε τῇ πλησίον τοῦ Ὀλυμπίου οἰκία τῇ
10. Μορυχία.
11. ΣΩ. Τίς οὖν δὴ ἦν ἡ διατριβή; Ἡ δὴλον ὅτι τῶν λόγων ὑμᾶς Λυσίας
12. εἰστία;
13. ΦΑΙ. Πεύση, εἴ σοι σχολὴ προΐοντι ἀκούειν.
14. ΣΩ. Τί δέ; Οὐκ ἂν οἶει με κατὰ Πίνδαρον “καὶ ἀσχολίας ὑπέρτερον”
15. πρᾶγμα ποιήσασθαι τὸ σὴν τε καὶ Λυσίου διατριβὴν ἀκοῦσαι;
16. (c) ΦΑΙ. Πρόαγε δὴ.
17. ΣΩ. Λέγοις ἄν.
18. ΦΑΙ. Καὶ μὴν, ὃ Σώκρατες, προσήκουσα γέ σοι ἡ ἀκοή· ὁ γάρ τοι
19. λόγος ἦν, περὶ ὃν διετρίβομεν, οὐκ οἶδ' ὄντινα τρόπον ἐρωτικός.
20. Γέγραφε γὰρ δὴ ὁ Λυσίας πειρώμενόν τινα τῶν καλῶν, οὐχ ὑπ' ἐραστοῦ
21. δέ, ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ κεκόμψευται. Λέγει γὰρ ὡς χαριστέον μὴ
22. ἐρῶντι μᾶλλον ἢ ἐρῶντι.
23. ΣΩ. ὦ γενναῖος. Εἴθε γράψειεν ὡς χρὴ πένητι μᾶλλον ἢ πλουσίῳ, καὶ
24. πρεσβυτέρῳ ἢ νεωτέρῳ, καὶ ὅσα ἄλλα ἐμοί τε πρόσσεστι καὶ τοῖς πολλοῖς
25. ἡμῶν· (d) ἦ γὰρ ἂν ἀστεῖοι καὶ δημωφελεῖς εἶεν οἱ λόγοι. Ἐγὼγ' οὖν
26. οὕτως ἐπιτεθύμηκα ἀκοῦσαι, ὥστ' ἐὰν βαδίζων ποιῇ τὸν περίπατον
27. Μέγαράδε καὶ κατὰ Ἡρόδικον προσβάς τῷ τείχει πάλιν ἀπίης, οὐ μὴ σου
28. ἀπολειφθῶ.
29. (228a) ΦΑΙ. Πῶς λέγεις, ὃ βέλτιστε Σώκρατες; οἶει με, ἃ Λυσίας ἐν
30. πολλῷ χρόνῳ κατὰ σχολὴν συνέθηκε, δεινότατος ὢν τῶν νῦν γράφειν,

31. ταῦτα ἰδιώτην ὄντα ἀπομνημονεύσειν ἀξίως ἐκείνου; Πολλοῦ γε δέω·
 32. καίτοι ἐβουλόμην γ' ἂν μᾶλλον ἢ μοι πολὺ χρυσίον γενέσθαι.
 33. ΣΩ. ὦ Φαῖδρε, εἰ ἐγὼ Φαῖδρον ἀγνοῶ, καὶ ἑμαυτοῦ ἐπιλέλησμαι. Ἀλλὰ
 34. γὰρ οὐδέτερά ἐστι τούτων· εὖ οἶδα ὅτι Λυσίου λόγον ἀκούων ἐκεῖνος οὐ
 35. μόνον ἅπαξ ἤκουσεν, ἀλλὰ πολλάκις ἐπαναλαμβάνων ἐκέλευεν οἱ λέγειν,
 36. ὁ δὲ ἐπέιθετο προθύμως. (b) Τῷ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἦν ἱκανά, ἀλλὰ τελευτῶν
 37. παραλαβὼν τὸ βιβλίον ἃ μάλιστα ἐπεθύμει ἐπεσκόπει, καὶ τοῦτο δρῶν
 38. ἐξ ἑωθινοῦ καθήμενος ἀπειπὼν εἰς περίπατον ἦει, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, νῆ
 39. τὸν κύνα, ἐξεπιστάμενος τὸν λόγον, εἰ μὴ πάνυ τις ἦν μακρός.
 40. Ἐπορεύετο δ' ἐκτὸς τείχους ἵνα μελετῶη. Ἀπαντήσας δὲ τῷ νοσοῦντι
 41. περὶ λόγων ἀκοήν, ἰδὼν μὲν, ἰδὼν, ἦσθη ὅτι ἕξοι τὸν συγκορυβαντιῶντα,
 42. καὶ προάγειν ἐκέλευε. (c) Δεομένου δὲ λέγειν τοῦ τῶν λόγων ἐραστοῦ,
 43. ἐθρύπτετο ὡς δὴ οὐκ ἐπιθυμῶν λέγειν· τελευτῶν δὲ ἔμελλε καὶ εἰ μὴ τις
 44. ἐκὼν ἀκούοι βία ἐρεῖν. Σὺ οὖν, ὦ Φαῖδρε, αὐτοῦ δεήθητι ὅπερ τάχα
 45. πάντως ποιήσει νῦν ἤδη ποιεῖν.
 46. ΦΑΙ. Ἐμοὶ ὡς ἀληθῶς πολὺ κράτιστόν ἐστιν οὕτως ὅπως δύναμαι
 47. λέγειν, ὡς μοι δοκεῖς σὺ οὐδαμῶς με ἀφήσειν πρὶν ἂν εἶπω ἀμῶς γέ πως.
 48. ΣΩ. Πάνυ γὰρ σοὶ ἀληθῆ δοκῶ.
 49. (d) ΦΑΙ. Οὕτωςι τοίνυν ποιήσω. Τῷ ὄντι γάρ, ὦ Σώκρατες, παντὸς
 50. μᾶλλον τά γε ῥήματα οὐκ ἐξέμαθον· τὴν μέντοι διάνοιαν σχεδὸν
 51. ἀπάντων, οἷς ἔφη διαφέρειν τὰ τοῦ ἐρῶντος ἢ τὰ τοῦ μή, ἐν κεφαλαίοις
 52. ἕκαστον ἐφεξῆς δίειμι, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ πρώτου.
 53. ΣΩ. Δείξας γε πρῶτον, ὦ φιλότης, τί ἄρα ἐν τῇ ἀριστερᾷ ἔχεις ὑπὸ τῷ
 54. ἱματίῳ· τοπάζω γὰρ σε ἔχειν τὸν λόγον αὐτόν. Εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν,
 55. οὕτωςι διανοοῦ περὶ ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ σε πάνυ μὲν φιλῶ, (e) παρόντος δὲ
 56. καὶ Λυσίου, ἑμαυτόν σοι ἐμμελετᾶν παρέχειν οὐ πάνυ δέδοκται. Ἀλλ'
 57. ἴθι, δείκνυε.
 58. ΦΑΙ. Παῦε. Ἐκκέκρουκας με ἐλπίδος, ὦ Σώκρατες, ἦν εἶχον ἐν σοὶ ὡς
 59. ἐγγυμασόμενος. Ἀλλὰ ποῦ δὴ βούλει καθιζόμενοι ἀναγνώμεν;
 60. (229a) ΣΩ. Δεῦρ' ἐκτραπόμενοι κατὰ τὸν Ἴλισόν ἴωμεν, εἶτα ὅπου ἂν
 61. δόξη ἐν ἡσυχίᾳ καθεζήσομεθα.
 62. ΦΑΙ. Εἰς καιρόν, ὡς ἔοικεν, ἀνυπόδητος ὢν ἔτυχον· σὺ μὲν γὰρ δὴ ἀεὶ.
 63. Πᾶστον οὖν ἡμῖν κατὰ τὸ ὑδάτιον βρέχουσι τοὺς πόδας ἰέναι, καὶ οὐκ
 64. ἀηδές, ἄλλως τε καὶ τήνδε τὴν ὥραν τοῦ ἔτους τε καὶ τῆς ἡμέρας.

65. ΣΩ. Πρόαγε δή, καὶ σκόπει ἅμα ὅπου καθιζήσομεθα.
 66. ΦΑΙ. Ὅραξ οὖν ἐκείνην τὴν ὑψηλοτάτην πλάτανον;
 67. ΣΩ. Τί μήν;
 68. (b) ΦΑΙ. Ἐκεῖ σκιά τ' ἐστὶν καὶ πνεῦμα μέτριον, καὶ πόα καθίξεσθαι ἢ ἂν
 69. βουλώμεθα κατακλιῆναι.

Fedro

Texto nº 2

Sócrates conclui o seu discurso e Alcibíades chega, embriagado.

- 1 (212b) Ταῦτα δή, ὦ Φαῖδρέ τε καὶ οἱ ἄλλοι, ἔφη μὲν Διοτίμα, πέπεισμαι δ'
 2 ἐγώ· πεπεισμένος δὲ πειρῶμαι καὶ τοὺς ἄλλους πείθειν ὅτι τούτου τοῦ κτήματος
 3 τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει συνεργὸν ἀμείνω Ἔρωτος οὐκ ἂν τις ῥαδίως λάβοι. Διὸ δὴ
 4 ἔγωγέ φημι χρῆναι πάντα ἄνδρα τὸν Ἔρωτα τιμᾶν, καὶ αὐτὸς τιμῶ τὰ ἐρωτικά
 5 καὶ διαφερόντως ἀσκῶ, καὶ τοῖς ἄλλοις παρακελεύομαι, καὶ νῦν τε καὶ αἰεὶ
 6 ἐγκωμιάζω τὴν δύναμιν καὶ ἀνδρείαν τοῦ Ἔρωτος καθ' ὅσον οἶός τ' εἰμί.
 7 (c) Τοῦτον οὖν τὸν λόγον, ὦ Φαῖδρε, εἰ μὲν βούλει, ὡς ἐγκώμιον εἰς Ἔρωτα
 8 νόμισον εἰρησθαι, εἰ δέ, ὅτι καὶ ὄπη χαίρεις ὀνομάζων, τοῦτο ὀνόμαζε.
 9 Εἰπόντος δὲ ταῦτα τοῦ Σωκράτους τοὺς μὲν ἐπαινεῖν, τὸν δὲ Ἀριστοφάνη
 10 λέγειν τι ἐπιχειρεῖν, ὅτι ἐμνήσθη αὐτοῦ λέγων ὁ Σωκράτης περὶ τοῦ λόγου¹· καὶ
 11 ἐξαίφνης τὴν αὐλειὸν θύραν κρουομένην πολὺν ψόφον παρασχεῖν ὡς
 12 κωμαστῶν, καὶ αὐλητρίδος φωνὴν ἀκούειν. Τὸν οὖν Ἀγάθωνα, Παῖδες, φάναι,
 13 οὐ σκέψεσθε; (d) Καὶ ἐὰν μὲν τις τῶν ἐπιτηδείων ἦ, καλεῖτε· εἰ δὲ μή, λέγετε ὅτι
 14 οὐ πίνομεν ἀλλ' ἀναπαυόμεθα ἤδη.
 15 Καὶ οὐ πολὺ ὕστερον Ἀλκιβιάδου τὴν φωνὴν ἀκούειν ἐν τῇ αὐλῇ σφόδρα
 16 μεθύοντος καὶ μέγα βοῶντος, ἐρωτῶντος ὅπου Ἀγάθων καὶ κελεύοντος ἄγειν
 17 παρ' Ἀγάθωνα. Ἄγειν οὖν αὐτὸν παρὰ σφᾶς τὴν τε αὐλητρίδα ὑπολαβοῦσαν καὶ
 18 ἄλλους τινὰς τῶν ἀκολούθων, καὶ ἐπιστῆναι ἐπὶ τὰς θύρας ἐστεφανωμένον
 19 αὐτὸν κιττοῦ τέ τινα στεφάνῳ δασεῖ καὶ ἴων, καὶ ταινίας ἔχοντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
 20 πάνυ πολλὰς, καὶ εἰπεῖν· Ἄνδρες, χαίρετε· μεθύοντα ἄνδρα πάνυ σφόδρα

¹ Alusão ambígua que provavelmente remete para o discurso de Aristófanes.

21 δέξασθε συμπότην, ἢ ἀπίωμεν ἀναδήσαντες μόνον Ἀγάθωνα, ἐφ' ᾧπερ ἤλθομεν;
 22 Ἐγὼ γάρ τοι, φάναι, χθές μὲν οὐχ οἶός τ' ἐγενόμην ἀφικέσθαι, νῦν δὲ ἤκω ἐπὶ τῇ
 23 κεφαλῇ ἔχων τὰς ταινίας, ἵνα ἀπὸ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς τὴν τοῦ σοφωτάτου καὶ
 24 καλλίστου κεφαλῆν ἐὰν εἴπω οὕτως ἀναδήσω. Ἄρα καταγελάσεσθέ μου ὡς
 25 μεθύοντος; Ἐγὼ δέ, κἂν ὑμεῖς γελάτε, ὅμως εὖ οἶδ' ὅτι ἀληθῆ λέγω. (213a)
 26 Ἀλλὰ μοι λέγετε αὐτόθεν, ἐπὶ ῥητοῖς εἰσῴω ἢ μή; Συμπίεσθε ἢ οὐ;
 27 Πάντας οὖν ἀναθορυβῆσαι καὶ κελεύειν εἰσιέναι καὶ κατακλίνεσθαι, καὶ τὸν
 28 Ἀγάθωνα καλεῖν αὐτόν. Καὶ τὸν ἰέναι ἀγόμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ
 29 περιαιρούμενον ἅμα τὰς ταινίας ὡς ἀναδήσοντα, ἐπίπροσθε τῶν ὀφθαλμῶν
 30 ἔχοντα οὐ κατιδεῖν τὸν Σωκράτη, ἀλλὰ καθίζεσθαι παρὰ τὸν Ἀγάθωνα ἐν μέσῳ
 31 Σωκράτους τε καὶ ἐκείνου· (b) παραχωρῆσαι γὰρ τὸν Σωκράτη ὡς ἐκείνον
 32 κατιδεῖν. Παρακαθεζόμενον δὲ αὐτὸν ἀσπάζεσθαι τε τὸν Ἀγάθωνα καὶ ἀναδεῖν.
 33 Εἰπεῖν οὖν τὸν Ἀγάθωνα Ὑπολύετε, παῖδες, Ἀλκιβιάδην, ἵνα ἐκ τρίτων
 34 κατακέηται.
 35 Πάνυ γε, εἰπεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην· ἀλλὰ τίς ἡμῖν ὅδε τρίτος συμπότης; Καὶ ἅμα
 36 μεταστρεφόμενον αὐτὸν ὄραν τὸν Σωκράτη, ιδόντα δὲ ἀναπηδῆσαι καὶ εἰπεῖν Ὡ
 37 Ἡράκλεις, τουτί τί ἦν; Σωκράτης οὗτος; Ἐλλοχῶν αὖ με ἐνταῦθα κατέκεισο,
 38 (c) ὥσπερ εἰώθεις ἐξαίφνης ἀναφαίνεσθαι ὅπου ἐγὼ ᾤμην ἠκιστά σε ἔσεσθαι.
 39 Καὶ νῦν τί ἦκει; Καὶ τί αὖ ἐνταῦθα κατεκλίνης; Ὡς οὐ παρὰ Ἀριστοφάνει οὐδὲ
 40 εἴ τις ἄλλος γελοῖος ἔστι τε καὶ βούλεται, ἀλλὰ διεμηχανήσω ὅπως παρὰ τῷ
 41 καλλίστῳ τῶν ἔνδον κατακείσῃ.

Banquete

Texto nº 3

O ser andrógino (discurso de Aristófanes)

1 (189d) Πρῶτον μὲν γὰρ τρία ἦν τὰ γένη τὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐχ ὥσπερ νῦν δύο,
 2 ἄρρεν καὶ θῆλυ, (e) ἀλλὰ καὶ τρίτον προσῆν κοινὸν ὃν ἀμφοτέρων τούτων, οὗ
 3 νῦν ὄνομα λοιπόν, αὐτὸ δὲ ἠφάνισται· ἀνδρόγυνον γὰρ ἐν τότε μὲν ἦν καὶ εἶδος
 4 καὶ ὄνομα ἐξ ἀμφοτέρων κοινὸν τοῦ τε ἄρρενος καὶ θήλεος, νῦν δὲ οὐκ ἔστιν
 5 ἀλλ' ἢ ἐν ὄνειδει ὄνομα κείμενον. Ἔπειτα ὅλον ἦν ἐκάστου τοῦ ἀνθρώπου τὸ
 6 εἶδος στρογγύλον, νῶτον καὶ πλευρὰς κύκλω ἔχον, χεῖρας δὲ τέτταρας εἶχε, καὶ
 7 σκέλη τὰ ἴσα ταῖς χερσίν, καὶ πρόσωπα δύο' ἐπ' αὐχένι κυκλοτερεῖ, ὅμοια πάντη·
 8 (190a) κεφαλῆν δ' ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς προσώποις ἐναντίοις κειμένοις μίαν, καὶ

9 ὧτα τέτταρα, καὶ αἰδοῖα δύο, καὶ τᾶλλα πάντα ὡς ἀπὸ τούτων ἄν τις εἰκάσειεν.
10 Ἐπορεύετο δὲ καὶ ὀρθὸν ὥσπερ νῦν, ὁποτέρωσε βουληθείη· καὶ ὅποτε ταχὺ
11 ὀρμήσειεν θεῖν, ὥσπερ οἱ κυβιστῶντες καὶ εἰς ὀρθὸν τὰ σκέλη περιφερόμενοι
12 κυβιστῶσι κύκλω, ὁκτὸ τότε οὔσι τοῖς μέλεσιν ἀπεριδόμενοι ταχὺ ἐφέροντο
13 κύκλω. Ἦν δὲ διὰ ταῦτα τρία τὰ γένη καὶ τοιαῦτα, (b) ὅτι τὸ μὲν ἄρρεν ἦν τοῦ
14 ἡλίου τὴν ἀρχὴν ἔκγονον, τὸ δὲ θῆλυ τῆς γῆς, τὸ δὲ ἀμφοτέρων μετέχον τῆς
15 σελήνης, ὅτι καὶ ἡ σελήνη ἀμφοτέρων μετέχει· περιφερῆ δὲ δὴ ἦν καὶ αὐτὰ καὶ ἡ
16 πορεία αὐτῶν διὰ τὸ τοῖς γονεῦσιν ὅμοια εἶναι. Ἦν οὖν τὴν ἰσχὺν δεινὰ καὶ τὴν
17 ῥώμην, καὶ τὰ φρονήματα μεγάλα εἶχον, ἐπεχείρησαν δὲ τοῖς θεοῖς, καὶ ὁ λέγει
18 Ὅμηρος περὶ Ἐφιάλτου τε καὶ Ὠτου, περὶ ἐκείνων λέγεται, τὸ εἰς τὸν οὐρανὸν
19 ἀνάβασιν ἐπιχειρεῖν ποιεῖν, ὡς ἐπιθησομένων τοῖς θεοῖς.

Banquete

FICHAS DE TRABALHO

GRUPO I: PLATÃO

Ficha nº 1

- 1 ΙΩΝ. Ἐγὼ γὰρ ὅταν ἐλείνῳν τι λέγω, δακρύων ἐμπίμπλανταί μου οἱ
- 2 ὀφθαλμοί· ὅταν τε φοβερὸν ἢ δεινόν, ὀρθαὶ αἱ τρίχες ἴστανται ὑπὸ
- 3 φόβου καὶ ἡ καρδία πηδᾷ. (...)
- 4 ΣΩ. Οἴσθα οὖν ὅτι καὶ τῶν θεατῶν τοὺς πολλοὺς ταῦτά ταῦτα ὑμεῖς
- 5 ἐργάζεσθε;
- 6 ΙΩΝ. Καὶ μάλα καλῶς οἶδα· καθορῶ γὰρ ἐκάστοτε αὐτοὺς ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ
- 7 βήματος κλάοντάς τε καὶ δεινὸν ἐμβλέποντας καὶ συνθαμβοῦντας τοῖς
- 8 λεγομένοις. Δεῖ γάρ με καὶ σφόδρ' αὐτοῖς τὸν νοῦν προσέχειν· ὡς ἐὰν μὲν
- 9 κλάοντας αὐτοὺς καθίσω, αὐτὸς γελάσομαι ἀργύριον λαμβάνων, ἐὰν δὲ
- 10 γελῶντας, αὐτὸς κλαύσομαι ἀργύριον ἀπολλύς.

Platão, *Íon*

Notas:

λέγω (1.1): “recitar”

ἐργάζεσθε (1.5): “fazer” (na oração infinitiva que esta forma verbal introduz subentendese “sentir”)

βήματος (1.6): “estrado”

ἀπολλύς (1.9): participio presente de ἀπόλλυμι no nominativo, masculino, singular.

1. Indique o caso e justifique:

- a) τῶν θεατῶν (1. 4)
- b) (ἀπὸ) τοῦ βήματος (1.5-6)
- c) τοῖς λεγομένοις (1.6-7)
- d) με (1.8)
- e) αὐτοῖς (1.8)
- f) ἀργύριον (1.9)

2. Classifique morfológicamente:

- a) λέγω (1.1)
- b) συνθαμβοῦντας (1.7)
- c) καθίσω (1.9)
- d) γελάσομαι (1.9)
- e) λαμβάνων (1.9)

3. Classifique as seguintes orações de que são predicado as seguintes formas verbais:

- a) λέγω (1.1)
- b) ἐργάζεσθε (1.5)
- c) καθίσω (1.9)

4. Exercícios:

- a) Explique a acentuação em ἐμπίμπλονται μου (1.1).
- b) Explique a forma πηδᾶ (1.3) e conjugue-a, mantendo o tempo e o modo e a voz.
- c) Explique a forma ταύτᾱ (1.4) do ponto de vista morfológico e semântico.
- d) Tendo em conta o estudo que fez dos finais locativos explique a forma ἄνωθεν (1.5) e diga quais os outros finais locativos que conhece e qual o seu valor sintáctico.
- e) Conjugue no tempo e modo em que se encontra a forma verbal ἴστανται (1.2).
- f) Encontre no texto um participio suplementar.
- g) Escreva em grego:
 - g.1. O rapsodo (ῥαψωδός, οὔ) sabe (οἶδα) que, quando põe (καθίζω) os espectadores (θεατής, οὔ) a chorar (κλαίω), recebe (λαμβάνω) dinheiro (ἀργύριον, ου).
 - g.2. Sócrates (Σωκράτης, ους) diz a Íon (Ἴων, ονος) que os espectadores sentem (αἰσθάνομαι) o mesmo que os rapsodos que ouvem (ἀκούω, com gen.).

5. Traduza o texto em português correcto.

Ficha nº 2

- 1 ΙΩΝ. Σὺ μὲν εὖ λέγεις, ὦ Σώκρατες· θαυμάζοιμι μεντὰν
- 2 εἰ οὕτως εὖ εἶπεις, ὥστε με ἀναπεῖσαι ὡς ἐγὼ κατεχόμενος καὶ μαινόμενος
- 3 Ὅμηρον ἐπαινῶ. Οἶμαι δὲ οὐδ' ἂν σοὶ δόξαιμι, εἴ μου ἀκούσαις λέγοντος περὶ
- 4 Ὀμήρου.
- 5 ΣΩ. Καὶ μὴν ἐθέλω γε ἀκοῦσαι, οὐ μέντοι πρότερον πρὶν ἂν μοι ἀποκρίνη τόδε·
- 6 ὦν Ὅμηρος λέγει περὶ τίνος εὖ λέγεις; οὐ γὰρ δήπου περὶ πάντων γε.
- 7 ΙΩΝ. Εὖ ἴσθι, ὦ Σώκρατες, περὶ οὐδενὸς ὅτου οὔ.
- 8 ΣΩ. Οὐ δήπου καὶ περὶ τούτων ὦν σὺ μὲν τυγχάνεις οὐκ εἰδώς, Ὅμηρος δὲ

- 9 λέγει. δὲ οὐκ οἶδα;
- 10 ΙΩΝ. Καὶ ταῦτα ποῖά ἐστιν ἃ Ὅμηρος μὲν λέγει, ἐγὼ δὲ οὐκ οἶδα;
- 11 ΣΩ. Οὐ καὶ περὶ τεχνῶν μέντοι λέγει πολλαχοῦ Ὅμηρος καὶ πολλά; οἶον καὶ
- 12 περὶ ἠνιοχίας—ἐὰν μνησθῶ τὰ ἔπη, ἐγὼ σοι φράσω.
- 13 ΙΩΝ. Καὶ ταῦτα ποῖά ἐστιν ἃ Ὅμηρος μὲν λέγει, ἐγὼ.

Platão, *Íon*

Notas:

πολλά (1.10): tem valor adverbial

οἶον (1.10): “por exemplo”

1. Indique os casos e justifique:
 - a) Σώκρατες (1.1)
 - b) με (1.2)
 - c) ὧν (1.6)
 - d) περὶ τίνος (1.6)
 - e) τὰ ἔπη (1.12)
 - f) σοι (1.12)
2. Classifique morfologicamente:
 - a) κατεχόμενος (1.2)
 - b) δόξαιμι (1.3)
 - c) λέγοντος (1.3)
 - d) ἀκοῦσαι (1.5)
 - e) ἴσθι (1.7)
 - f) εἰδώς (1.8)
 - g) φράσω (1.12)
3. Classifique as orações de que são predicado as seguintes formas verbais:
 - a) εἴποις (1.2)
 - b) ἀναπεῖσαι (1.2)
 - c) ἐπαινῶ (1.3)
 - d) λέγει (1.6)
 - e) μνησθῶ (1.12)
4. Indique e justifique os seguintes modos verbais:
 - a) ἀποκρίνη (1.5)
 - b) εἰδώς (1.8)
5. Traduza o texto em português correcto.
6. Exercícios:
 - a) Explique a forma *μεντᾶν* (1.1)
 - b) Explique a acentuação em *ποῖά ἐστιν* (1.13)
 - c) Explique a tradução de *τυγχάνεις* (1.8)
 - d) Conjugue o verbo *οἶδα* (1.9) no tempo e modo em que se encontra e enuncie o particípio, indicando a forma de genitivo, e indique também o infinitivo
 - e) Escreva em grego:
 - e.1. Sócrates convence (*ἀναπεῖθω τινά*) Íon de que, quando recita (*λέγω*), está possuído (*κατέχομαι*) por um dom (*μοῖρα*) divino (*θεῖος, α, ον*).
 - e.2. Se Sócrates ouvisse (*ἀκούω*) Íon a recitar, diria o mesmo.

Ficha nº 3

Sobre o Justo

1. – Ἔχεις ἡμῖν εἰπεῖν ὅτι ἐστὶν τὸ δίκαιον; Ἡ οὐκ ἄξιόν σοι δοκεῖ εἶναι λόγον
2. περὶ αὐτοῦ ποιεῖσθαι; (...)
3. – Τί γὰρ ἄλλο γε ἢ τὰ νομιζόμενα δίκαια;
4. – Μή μοι οὕτως, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ σύ μ' ἔροιο τί ἐστὶν ὀφθαλμός, εἴποιμ' ἂν
5. Σοι ὅτι ᾧ ὀρῶμεν, ἐὰν δὲ καὶ δεῖξαί με κελεύης, δείξω σοι, καὶ ἐάν με ἔρη ὅτῳ
6. ψυχῇ ὄνομα, ἐρῶ σοι ᾧ γινώσκομεν, ἐὰν δὲ ἔρη αὖ τί ἐστὶν φωνή,
7. ἀποκρινοῦμαί σοι ᾧ διαλεγόμεθα, καὶ σὺ οὕτω φράσον ὅτι δίκαιόν ἐστιν. (...)
8. – Οὐ πάνυ ἔχω σοι οὕτως ἀποκρίνασθαι.
9. – Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐχ οὕτως ἔχεις, ἴσως τῆδέ πη ῥᾶον αὐτὸ εὔροιμεν ἄν; φέρε,
10. τὰ μείζω καὶ τὰ ἐλάττω τίνι σκοποῦντες διαγινώσκομεν; ἄρα οὐ μέτρω;
11. – Ναί.

Platão, *Diálogos Apócrifos*

Notas:

Τί γὰρ ἄλλο γε ἢ τὰ νομιζόμενα δίκαια (1.3): “Será outra coisa diferente do que o que se considera habitualmente justo?”

Μή μοι οὕτως (1.3): “Não me respondas assim”

ὥσπερ (1.4) οὕτω (1.7): “assim como... assim também”

1. Indique o caso e justifique:
 - a) ἡμῖν (1.1)
 - b) (περὶ) αὐτοῦ (1.2)
 - c) ὀφθαλμός (1.3)
 - d) ᾧ (1.5)
 - e) με (1.5)
 - f) σοι (1.5)
 - g) αὐτὸ (1.9)
 - h) τὰ ἐλάττω (1.10)
2. Classifique morfológicamente:
 - a) νομιζόμενα (1.2)
 - b) εἴποιμ' (1.4)
 - c) δεῖξαί (1.5)
 - d) δείξω (1.5)
 - e) ἔρη (1.5)

- f) ἐρῶ (1.6)
 - g) διαλεγόμεθα (1.7)
 - h) φράσον (1.7)
 - i) ἀποκρίνασθαι (1.8)
 - j) σκοποῦντες (1.10)
3. Exercícios:
- a) Explique do ponto de vista da acentuação o sintagma *δίκαιόν ἐστιν* (1.7).
 - b) Qual o valor do optativo *εὔροιμεν* (1.9)? Justifique.
 - c) Conjugue, no singular e no plural, o verbo *δείκνυμι* no presente e no imperfeito do indicativo na voz activa.
 - d) Conjugue, no singular e no plural, a forma *ἔροιο* (1.4) no tempo, modo e voz em que se encontra.
 - e) Conjugue, no singular e no plural, a forma verbal *ὀρῶμεν* (1.5) no tempo, modo e voz em que se encontra.
 - f) Decline em todos os casos, no singular e no plural, o sintagma *τὰ μείζω* (1.9-10).
 - g) Escreva em grego: Sócrates perguntou a uma pessoa se os olhos eram outra coisa senão aquilo com que os homens vêem.
4. Traduza o texto em português correcto.

Ficha nº 4

Sobre a virtude, se é susceptível de ser ensinada ou não.

Σωκράτης

1. Οἴσθα οὖν ὅτι Περικλῆς αὖ ἔθρεψεν ὑεῖς Πάραλον καὶ Ξάνθιππον, ὧν
2. καὶ σὺ μοι δοκεῖς τοῦ ἐτέρου ἐρασθῆναι. τούτους μέντοι, ὡς καὶ σὺ
3. οἴσθα, ἰππέας μὲν ἐδίδαξεν οὐδενὸς χείρους Ἀθηναίων, καὶ μουσικὴν καὶ
4. τὴν ἄλλην ἀγωνίαν καὶ τᾶλλα ἐπαίδευσεν ὅσα τέχνη διδάσκονται,
5. οὐδενὸς χείρους· ἀγαθοὺς δὲ ἄρα ἄνδρας οὐκ ἐβούλετο ποιῆσαι;

Ἴπποτρόφος

6. Ἀλλ' ἴσως ἂν ἐγένοντο, ὧ Σώκρατες, εἰ μὴ νέοι ὄντες ἐτελεύτησαν.

Σωκράτης

7. Σὺ μὲν εἰκότως βοηθεῖς τοῖς παιδικοῖς, Περικλῆς δὲ ἐκείνους, εἶπερ
8. διδακτὸν ἦν ἀρετὴ καὶ οἷός τ' ἦν ἀγαθοὺς ποιῆσαι, πολὺ πρότερον ἂν
9. τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν σοφοὺς ἐποίησεν ἢ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν. (...)
10. Θουκυδίδης αὖ δύο ὑεῖς ἔθρεψεν, Μελησίαν καὶ Στέφανον, ὑπὲρ ὧν σὺ

11. οὐκ ἂν ἔχοις εἰπεῖν ἄπερ ὑπὲρ τῶν Περικλέους υἱῶν.

Platão, *Diálogos Apócrifos*

Notas:

ἑτέρου (1.2): refere-se ao segundo, Xantipo

ἀγωνίαν (1.4): “prática”

ποιῆσαι (1.8): subentenda *υἱούς* ou *υἱεῖς*

Περικλῆς δὲ ἐκείνους (1.7) liga-se a “πολὺ πρότερον ἂν τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν σοφοῦς ἐποίησεν ἢ μουσικὴν καὶ ἀγωνίαν” (1.8-9).

1. Determine o caso e justifique:
 - a) υἱεῖς (1.1)
 - b) τοῦ ἑτέρου (1.2)
 - c) οὐδενός (1.3)
 - d) Ἀθηναίων (1.3)
 - e) τέχνη (1.4)
 - f) ἀγαθοῦς (1.8)
 - g) αὐτοῦ (1.9)
 - h) (ὑπὲρ) ὧν (1.10)
2. Classifique morfológicamente:
 - a) Οἴσθα (1.1)
 - b) ἔθρεψεν (1.1)
 - c) δοκεῖς (1.2)
 - d) ἐρασθῆναι (1.2)
 - e) διδάσκονται (1.4)
 - f) ἐβούλετο (1.5)
 - g) ποιῆσαι (1.5)
 - h) ὄντες (1.6)
 - i) ἔχοις (1.11)
 - j) εἰπεῖν (1.11)
3. Traduza o texto em português correcto.
4. Exercícios:
 - a) Explique, do ponto de vista morfológico e de acentuação, a forma *τάλλα* (1.4).
 - b) Explique, do ponto de vista sintáctico, a utilização da partícula *ἂν* (1.11).
 - c) Conjugue, no singular e no plural, a forma *ἔχοις* (1.10) no tempo, modo e voz em que se encontra.
 - d) Conjugue o verbo *βοηθέω* no imperfeito do indicativo, na voz média, no singular e no plural.
 - e) Decline em todos os casos, no singular e no plural, *ἀγαθὸς ὁ ἀνὴρ*
 - f) Escreva em grego: Páralo (*Πάραλος, ου*) e Xantipo (*Ξάνθιππος, ου*) foram educados (*τρέφω*) por Péricles (*Περικλῆς, οῦς*) que os queria tornar (*ποιέω*) os melhores cavaleiros (*ἵππεύς, έως*) dentre os Atenenses (*Ἀθηναῖοι, ων*).

Ficha nº 5

Διάλογο sobre a virtude entre Sócrates e um criador de cavalos

Σωκράτης

1. Φέρε δὴ, τίνες ἡμῖν ἄνδρες ἀγαθοὶ γεγόνασιν; ἵνα σκεψώμεθα εἰ οὗτοί εἰσιν οἱ
2. τοὺς ἀγαθοὺς ποιοῦντες.

Ἴπποτρόφος

3. Θουκυδίδης καὶ Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης καὶ Περικλῆς.

Σωκράτης

4. Τούτων οὖν ἐκάστου ἔχομεν διδάσκαλον εἰπεῖν;

Ἴπποτρόφος

5. Οὐκ ἔχομεν· οὐ γὰρ λέγεται.

Σωκράτης

6. Τί δέ; μαθητὴν ἢ τῶν ξένων τινὰ ἢ τῶν πολιτῶν ἢ ἄλλον, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον,
7. ὅστις αἰτίαν ἔχει διὰ τὴν τούτων ὁμιλίαν σοφός τε καὶ ἀγαθὸς γεγονέναι;

Ἴπποτρόφος

8. Οὐδὲ τοῦτο λέγεται.

Σωκράτης

9. Ἄλλ' ἄρα μὴ ἐφθόνουν μεταδιδόναι τῆς ἀρετῆς τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις;

Platão, *Diálogos Apócrifos*

1. Indique o caso e justifique:
 - a) Τούτων (1.4)
 - b) ἐκάστου (1.4)
 - c) μαθητὴν (1.6)
 - d) διὰ τὴν ... ὁμιλίαν (1.7)
 - e) σοφός ... ἀγαθός (1.7)
2. Classifique morfológicamente:
 - a) γεγόνασιν (1.1)
 - b) ποιοῦντες (1.2)
 - c) εἰπεῖν (1.4)
 - d) λέγεται (1.5)

- e) γεγονέναι (1.7)
 - f) ἐφθόνουν (1.9)
 - g) μεταδιδόναι (1.9)
3. Traduza o texto em português correcto.
4. Exercícios:
- a) Identifique a construção do verbo ἔχω presente no texto (l. 4-5) e explique as outras duas construções possíveis.
 - b) Decline em todos os casos, no singular e no plural, no acusativo e genitivo do singular o sintagma ἄνδρες ἀγαθοί.
 - c) Conjugue o verbo φθονέω no imperfeito do indicativo da voz média).
 - d) Tendo em conta que a forma verbal μεταδιδόναι é um composto de δίδωμι, conjugue o verbo simples no presente do indicativo, na voz activa.
 - e) Escreva em grego: Sócrates (Σωκράτης, ους) e o criador de cavalos (ἵπποτρόφος, ου) não conseguem (use a construção que se encontra no texto) dizer (λέγω) nem quem foram os mestres (διδάσκαλος, ου) nem quem foram os discípulos (μαθητής, οῦ) de Péricles (Περικλῆς, οῦς).

Ficha nº 6

Diálogo entre Diotima e Sócrates

Δι.

1. Διανοῆ οὐδὲν δεινός ποτε γενήσεσθαι τὰ ἐρωτικά, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐννοῆς;
Σω.
2. Ἀλλὰ διὰ ταῦτά τοι, ὦ Διοτίμα, ὅπερ νυνδὴ εἶπον, παρὰ σὲ ἤκω, γνοὺς
3. ὅτι διδασκάλων δέομαι. Ἀλλά μοι λέγε καὶ τούτων τὴν αἰτίαν καὶ τῶν
4. ἄλλων τῶν περὶ τὰ ἐρωτικά.
5. Εἰ τοίνυν, ἔφη, πιστεύεις ἐκείνου εἶναι φύσει τὸν ἔρωτα, οὗ πολλάκις
6. ὁμολογήκαμεν, μὴ θαύμαζε. Ἐνταῦθα γὰρ τὸν αὐτὸν ἐκείνω λόγον ἢ
7. θνητὴ φύσις ζητεῖ κατὰ τὸ δυνατόν αἰεὶ τε εἶναι καὶ ἀθάνατος. Δύναται δὲ
8. ταύτη μόνον, τῇ γενέσει, ὅτι αἰεὶ καταλείπει ἕτερον νέον ἀντὶ τοῦ
9. παλαιοῦ, ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ ἐν ἑκάστον τῶν ζώων ζῆν καλεῖται καὶ εἶναι τὸ
10. αὐτό—οἶον ἐκ παιδαρίου ὁ αὐτὸς λέγεται ἕως ἂν πρεσβύτης γένηται·
11. οὗτος μέντοι οὐδέποτε τὰ αὐτὰ ἔχων ἐν αὐτῷ ὅμως ὁ αὐτὸς καλεῖται,
12. ἀλλὰ νέος αἰεὶ γιγνόμενος, τὰ δὲ ἀπολλύς, καὶ κατὰ τὰς τρίχας καὶ σάρκα
13. καὶ ὀστέα καὶ αἷμα καὶ σῶμα. Καὶ μὴ ὅτι κατὰ τὸ σῶμα,
14. ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν οἱ τρόποι, τὰ ἦθη, δόξαι, ἐπιθυμίας, ἡδοναί,
15. λῦπαι, φόβοι, τούτων ἕκαστα οὐδέποτε τὰ αὐτὰ πάρεστιν ἐκάστω, ἀλλὰ
16. τὰ μὲν γίγνεται, τὰ δὲ ἀπόλλυται. Πολὺ δὲ τούτων ἀτοπώτερον ἔτι, ὅτι
17. καὶ αἰ ἐπιστῆμαι μὴ ὅτι αἰ μὲν γίνονται, αἰ δὲ ἀπόλλυνται ἡμῖν, καὶ

18. οὐδέποτε οἱ αὐτοὶ ἐσμεν οὐδὲ κατὰ τὰς ἐπιστήμας, ἀλλὰ καὶ

19. μία ἐκάστη τῶν ἐπιστημῶν ταῦτόν πάσχει.

Platão, *Banquete*

Traduza o texto em português correcto.

Ficha nº 7

Sócrates exorta Fedro a continuarem o diálogo e a resistirem ao encanto das cigarras que costumam adormecer os homens com o seu canto pelo meio-dia

1 Καὶ ἅμα μοι δοκοῦσιν ὡς ἐν τῷ πνίγει ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν οἱ τέττιγες ἄδοντες

2 καὶ ἀλλήλοις διαλεγόμενοι καθορᾶν καὶ ἡμᾶς. Εἰ οὖν ἴδοιεν καὶ νῶ καθάπερ

3 τοὺς πολλοὺς ἐν μεσημβρία μὴ διαλεγομένους ἀλλὰ νυστάζοντας καὶ

4 κηλουμένους ὑφ' αὐτῶν δι' ἀργίαν τῆς διανοίας, δικαίως ἂν καταγελοῶν,

5 ἠγούμενοι ἀνδράποδ' ἄττα σφίσιν ἐλθόντα εἰς τὸ καταγώγιον ὥσπερ

6 προβάτια μεσημβριάζοντα περὶ τὴν κρήνην εὔδειν· ἐὰν δὲ ὀρῶσι

7 διαλεγομένους καὶ παραπλέοντάς σφας ὥσπερ Σειρήνας ἀκηλήτους, ὃ γέρας

8 παρὰ θεῶν ἔχουσιν ἀνθρώποις διδόναι, τάχ' ἂν δοῖεν ἀγασθέντες.

ΦΑΙ.

9 Ἔχουσι δὲ δὴ τί τοῦτο; Ἀνήκοος γάρ, ὡς ἔοικε, τυγχάνω ὦν.

ΣΩ.

10 Οὐ μὲν δὴ πρέπει γε φιλόμουσον ἄνδρα τῶν τοιούτων ἀνήκοον εἶναι.

Platão, *Fedro*

1. Indique o caso e justifique:

- ἡμῶν (1.1)
- (ἐν) μεσημβρία (1.3)
- (ὑφ') αὐτῶν (1.4)
- (δι') ἀργίαν (1.4)
- (εἰς) τὸ καταγώγιον (1.5)
- (παρὰ) θεῶν (1.8)
- φιλόμουσον ἄνδρα (1.10)
- τῶν τοιούτων (1.10)

2. Classifique morfológicamente:

- a) ἴδοιεν (1.2)
 - b) ἐλθόντα (1.5)
 - c) ἀγασθέντες (1.8)
 - d) δίδοναι (1.8)
3. Sintaxe da frase:
- a) Explique exhaustivamente os dois períodos hipotéticos do texto.
 - b) Transcreva todos os participios suplementares presentes no texto e explique-os sintacticamente.
 - c) Indique o referente do pronome relativo presente no texto.
4. Traduza o texto em português correcto.
5. Exercícios:
- a) Explique como traduziu o verbo ἔχω e indique outras acepções do verbo condicionadas pela sintaxe da frase.
 - b) Conjugue em todas as pessoas, no singular, no dual e no plural o verbo δίδωμι nos seguintes tempos e modos:
 - b.1. Presente do indicativo, activo
 - b.2. Imperfeito do indicativo, activo
 - b.3. Imperativo presente, activo
 - b.4. Aoristo do indicativo, activo
 - b.5. Imperfeito do indicativo, médio
 - b.6. Infinitivo aoristo, activo
 - b.7. Participio presente, activo (enunção no singular, com as formas de genitivo)
 - b.8. Participio aoristo, activo (*idem*)
 - c) Escreva em grego: Quando as cigarras (τέτιξ, γος) cantam (ᾄδω), os homens que elas encantam (θέλω) adormecem (εὔδω) com o seu canto (ᾠδή, ἦς); olhando-os (καθοράω) troçam (καταγελάω) deles por adormecerem como cabritinhos (προβάτιον, ον) ao meio-dia (μεσημβρία, ας).

PARTE II: LÍSIAS

1. VIDA

Nasceu c. 440 aC, em Atenas. Era filho de Céfalo, um meteco originário de Siracusa e comerciante de armas, que Péricles chamou a Atenas. Polemarco e Eutidemo eram seus irmãos. Por altura do Governo dos Trinta Polemarco foi condenado a beber cicuta. Lísias escapou e regressou a Atenas, depois de restaurada a democracia. Processou então Eratóstenes, um dos Trinta, responsável pela perseguição que foi movida à sua família. Este discurso ainda se conserva na íntegra. Não conseguiu, todavia, uma restituição significativa dos bens confiscados.

Platão apresenta Céfalo, pai de Lísias, no começo da *República* como um velho rico e sábio. Este diálogo decorre em casa de Polemarco, irmão do orador. No *Fedro* refere Lísias como um orador hábil e mais velho do que Isócrates. Terá morrido entre os 80 e os 86 anos.

Podem delimitar-se cinco períodos na vida de Lísias:

1. Infância em Atenas.
2. Estadia em Itália, até 412 aC.
3. Estadia em Atenas até 404 aC, durante sete anos.
4. Exílio em Mégara durante a tirania dos Trinta.
5. Os seus anos como logógrafo em Atenas até à sua morte, c. 360 aC.

Quando estudava retórica em Túrio, na Sicília, foi acusado de simpatizar com os Atenienses, por os apoiar na altura da sua derrota na Sicília. Na sequência disso, foi banido da cidade.

Quando esteve em Atenas, até 404 aC, tinha uma fábrica de escudos e adquiriu uma fortuna considerável. Em 404 aC vê a sua actividade interrompida. A família é considerada estrangeira. O próprio Lísias afirma que, até à tirania dos Trinta, a sua família não estava envolvida em rivalidades políticas. Confiscam-lhe os bens e Polemarco é executado neste ano. Lísias consegue fugir para Mégara.

A tirania dos Trinta delapidara consideravelmente a sua fortuna. No discurso XII, *Contra Eratóstenes*, relata o seu infortúnio. É provável, no entanto, que não tivesse ficado na miséria, pois Lísias ajudava amiúde a causa democrática. De qualquer forma, nunca recuperou a sua fortuna, nem conseguiu vingar o irmão.

Inicia, após 403 aC, a sua actividade como orador. A conturbada Atenas democrática oferece aos mestres de retórica um vasto mercado de clientes. A circulação de um grande número de discursos escritos permite supor que, antes da sua publicação, haveria leituras públicas dos discursos dos logógrafos.

Trasíbulo, uma vez restaurada a democracia, propõe que seja restituído a Lísias o direito de cidadania, mas houve revogação do decreto por a proposta não ter sido apresentada no Conselho. Lísias viveu como ἰσοτελής, um meteco com um estatuto privilegiado que lhe permitia ser proprietário e ficar dispensado do μετοίκιον, imposto que os estrangeiros tinham de pagar.

2. OBRA

Dioniso de Halicarnasso atribui-lhe duzentos e trinta discursos. Mas chegaram-nos com o seu nome apenas trinta e cinco discursos, entre os quais se inclui o que Platão apresenta no *Fedro*. Trata-se de um discurso sobre o amor, considerado uma obra autêntica, que patenteia a influência da Sofística sobre o orador.

São discursos de aparato ou de circunstância: o *Discurso sobre a Constituição* (XXXIV), o *Discurso Olímpico* (XXXIII) e a *Oração Fúnebre* (II). Os discursos judiciais (pronunciados em tribunal) são trinta e um. Destes apenas um foi pronunciado pelo próprio Lísias e em seu nome: o discurso XII contra o tirano Eratóstenes, causa que, no entanto, perdeu. Todos os outros, mais bem-sucedidos aliás, resultavam de pedidos de clientes. Dos trinta e um somente vinte e cinco são reconhecidos como autênticos; há, portanto, seis apócrifos ou de autoria controversa.

Do ponto de vista jurídico, a variedade das suas causas é notável: homicídios (ou tentativas de homicídio), sacrilégios, golpes, deserções. Esta diversidade de motivos fornece um quadro variado e pitoresco dos costumes atenienses, que nos recorda as comédias de Aristófanes. Lísias é, assim, uma importante fonte para conhecer a história de Atenas, desde os primeiros desaires da Guerra do Peloponeso até ao fim da Guerra de Corinto, e sobretudo a época dos Trinta. Não sendo historiógrafo, completa informações dadas por Xenofonte, Aristóteles ou Diodoro.

Do ponto de vista estilístico, Lísias reage ao grande estilo oratório de Górgias. Evita expressões poéticas ou pouco comuns; abandona o carácter lapidar da frase, típico de Antifonte; prefere a expressão sucinta, fluente e clara e opta por um vocabulário que corresponderia ao usado pelos membros de uma assembleia ou de um tribunal.

Em matéria de adornos estilísticos, revela-se parcimonioso no uso da metáfora; manifesta gosto pela antítese, ornamento comum dos discursos de aparato e forenses, sobretudo de natureza política.

Na construção sintáctica tanto usa períodos constituídos por frases simples, que se sucedem umas às outras (*λέξις εἰρομένη*, “estilo disposto em sequências”), como opta por períodos extensos, acrescentando orações subordinadas e coordenadas a uma oração principal que precede aquelas, disposição típica dos historiógrafos (“período histórico”).

Do ponto de vista da estrutura, os seus discursos apresentam as seguintes partes: proémio, narrativa, provas e conclusão. São dois os tipos de provas que enuncia: as provas “sem arte”, “não artificiais” (*ἄτεχνοι*), e.g., os depoimentos; e as provas artificiais ou retóricas (*ἐντεχνοι*), que podem salientar o carácter do orador (*ἔθος*). Lísias por vezes cria um retrato consistente do carácter do adversário, para tornar plausíveis as alegações feitas contra ele. No que diz respeito ao uso da emoção, evita o apelo à indignação ou à piedade.

Escreveu o discurso de acusação contra Andócides, orador célebre que foi implicado no processo de mutilação das estátuas de Hermes, em 415 aC. Recebeu uma amnistia que o impedia de frequentar a ágora e os santuários. Não obstante participou nos mistérios de Elêusis e ao tornar-se cidadão de pleno direito em 402 aC decidiu reentrar na vida da pólis. Foi objecto de uma *ἔνδεξις*, denúncia que recaía sobre indivíduos que exercessem uma actividade que lhes estava proibida ou aparecessem em lugares que lhes eram interditos. A força política de Andócides terá provavelmente levado os seus acusadores a perderem este processo.

DISCURSO VI, CONTRA ANDÓCIDES

1. (1) Ἔδησε τὸν ἵππον ἐκ τοῦ ῥόπτρου τοῦ ἱεροῦ ὡς ἀποδιδούς, τῇ δ' ἐπιούση
2. νυκτὶ ὑφείλετο. Οὗτος οὖν ὁ ταῦτα ποιήσας θανάτῳ τῷ ἀλγίστῳ ἀπώλετο, λιμῶ·
3. πολλῶν γὰρ καὶ ἀγαθῶν αὐτῷ ἐπὶ τὴν τράπεζαν παρατιθεμένων ὅζειν ἐδόκει τοῦ
4. ἄρτου καὶ τῆς μάξης κάκιστον, καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐσθίειν. Καὶ ταῦτα πολλοὶ
5. ἡμῶν ἤκουον τοῦ ἱεροφάντου λέγοντος. (2) Δίκαιον οὖν μοι δοκεῖ εἶναι νῦν ἐπὶ
6. τούτῳ τὰ τότε λεχθέντα ἀναμνήσαι, καὶ μὴ μόνον τοὺς τούτου φίλους ὑπὸ
7. τούτου καὶ τῶν τούτου λόγων ἀπόλλυσθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τοῦτον ὑφ' ἑτέρου.
8. (3) Ἀδύνατον δὲ καὶ ὑμῖν ἐστὶ, περὶ τοιούτου πράγματος φέρουσι τὴν ψῆφον, ἢ
9. κατελεῆσαι ἢ καταχαρίσασθαι Ἀνδοκίδῃ, ἐπισταμένοις ὅτι ἐναργῶς τὸ θεὸν
10. τούτῳ τιμωρεῖτον τοὺς ἀδικοῦντας· ἐλπῖσαι οὖν χρὴ πάντα ἄνθρωπον ταῦτά καὶ
11. ἑαυτῷ καὶ ἑτέρῳ ἔσεσθαι. (4) Φέρε γάρ, ἐὰν νυνὶ Ἀνδοκίδης ἀθῶος ἀπαλλαγῇ
12. <δι> ὑμᾶς ἐκ τοῦδε τοῦ ἀγῶνος καὶ ἔλθῃ κληρωσόμενος τῶν ἐννέα ἀρχόντων
13. καὶ λάχῃ βασιλεύς, ἄλλο τι ἢ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ θυσίας θύσει καὶ εὐχὰς εὐξεται
14. κατὰ τὰ πάτρια, τὰ μὲν ἐν τῷ ἐνθάδε Ἐλευσινίῳ, τὰ δὲ ἐν τῷ Ἐλευσίνι ἱερῷ, καὶ
15. τῆς ἑορτῆς ἐπιμελήσεται μυστηρίοις, ὅπως ἂν μηδεὶς ἀδικῇ μηδὲ ἀσεβῇ περὶ τὰ
16. ἱερά; (5) Καὶ τίνα γνώμην οἴεσθε ἔξειν τοὺς μύστας τοὺς ἀφικνουμένους,
17. ἐπειδὴν ἴδωσι τὸν βασιλέα ὅστις ἐστὶ καὶ ἀναμνησθῶσι πάντα τὰ ἠσεβημένα
18. αὐτῷ, ἢ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, οἱ ἕνεκα ταύτης τῆς ἑορτῆς <ἔρχονται> ἢ θύειν
19. εἰς ταύτην τὴν πανήγυριν βουλόμενοι ἢ θεωρεῖν; (6) Οὐδὲ γὰρ ἀγνῶς ὁ
20. Ἀνδοκίδης οὔτε τοῖς ἔξω οὔτε τοῖς ἐνθάδε διὰ τὰ ἠσεβημένα. Ἀναγκαιῶς γὰρ
21. ἔχει ἀπὸ τῶν πολὺ διαφερόντων ἢ κακῶν ἢ ἀγαθῶν ἔργων τοὺς ποιήσαντας
22. γινώσκεσθαι. Ἐπειτα δὲ καὶ διώχληκε πόλεις πολλὰς ἐν τῇ ἀποδημίᾳ, Σικελίαν,
23. Ἰταλίαν, Πελοπόννησον, Θετταλίαν, Ἑλλάσποντον, Ἰωνίαν, Κύπρον· βασιλέας
24. πολλοὺς κεκολάκευκεν, ᾧ ἂν ξυγγένῃται, πλὴν τοῦ Συρακοσίου Διονυσίου. (7)
25. Οὗτος δὲ ἢ πάντων εὐτυχέστατός ἐστιν ἢ πλεῖστον γνώμη διαφέρει τῶν ἄλλων,
26. ὃς μόνος τῶν συγγενομένων Ἀνδοκίδῃ οὐκ ἐξηπατήθη ὑπ' ἀνδρὸς τοιούτου, ὃς
27. τέχνην ταύτην ἔχει, τοὺς μὲν ἐχθροὺς μηδὲν ποιεῖν κακόν, τοὺς δὲ φίλους ὃ τι ἂν
28. δύνηται κακόν. Ὡστε μὰ τὸν Δία οὐ ῥάδιόν ἐστιν ὑμῖν αὐτῷ οὐδὲν
29. χαρισαμένοις παρὰ τὸ δίκαιον λαθεῖν τοὺς Ἕλληνας.
30. (8) Νῦν οὖν ὑμῖν ἐν ἀνάγκῃ ἐστὶ βουλευέσασθαι περὶ αὐτοῦ· εὖ γὰρ
31. ἐπίστασθε, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι οὐχ οἷόν τε ὑμῖν ἐστὶν ἅμα τοῖς τε νόμοις

32. τοῖς πατρίοις καὶ Ἀνδοκίδῃ χρῆσθαι, ἀλλὰ δυοῖν θάτερον, ἢ τοὺς νόμους
33. ἐξαλειπτέον ἐστὶν ἢ ἀπαλλακτέον τοῦ ἀνδρός. (9) Εἰς τοσοῦτον δὲ τόλμης
34. ἀφίκται ὥστε καὶ λέγει περὶ τοῦ νόμου, ὡς καθήρηται ὁ περὶ αὐτοῦ κείμενος
35. καὶ ἔξεστιν αὐτῷ ἤδη εἰσιέναι εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὰ ἱερά ... ἂν ἔτι καὶ νῦν
36. Ἀθηναίων ἐν τῷ βουλευτηρίῳ. (10) Καίτοι Περικλέα ποτὲ φασὶ παραινέσαι ὑμῖν
37. περὶ τῶν ἀσεβούντων μὴ μόνον χρῆσθαι τοῖς γεγραμμένοις νόμοις περὶ αὐτῶν,
38. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγράφοις, καθ' οὓς Εὐμολπίδαι ἐξηγοῦνται, οὓς οὐδεὶς πω κύριος
39. ἐγένετο καθελεῖν οὐδὲ ἐτόλμησεν ἀντειπεῖν, οὐδὲ αὐτὸν τὸν θέντα ἴσασιν·
40. ἠγεῖσθαι γὰρ ἂν αὐτοὺς οὕτως οὐ μόνον τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς
41. διδόναι δίκην. (11) Ἀνδοκίδης δὲ τοσοῦτον καταπεφρόνηκε τῶν θεῶν καὶ ὧν
42. ἐκείνοις δεῖ τιμωρεῖν, ὥστε πρὶν [μᾶλλον ἢ ἦττον] ἢ ἐπιδημηκέναι δέκα
43. ἡμέρας ἐν τῇ πόλει προσεκαλέσατο δίκην ἀσεβείας πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ
44. ἔλαχεν Ἀνδοκίδης <ὧν> καὶ πεποιηκῶς ἂ οὗτος πεποίηκε περὶ τοὺς θεοὺς καὶ
45. (ἵνα μᾶλλον προσέχητε τὸν νοῦν) φάσκων τὸν Ἄρχιππον ἀσεβεῖν περὶ τὸν
46. Ἑρμῆν τὸν αὐτοῦ πατρῶον. (12) Ὁ δὲ Ἄρχιππος ἠντεδίκηκε ἧ μὴν τὸν Ἑρμῆν ὑγιαῖ
47. τε καὶ ὅλον εἶναι, καὶ μηδὲν παθεῖν ὧν περ οἱ ἄλλοι Ἑρμαῖ· ὅμως μέντοι ἵνα μὴ
48. ὑπὸ τούτου τοιούτου ὄντος πράγματ' ἔχοι, δοὺς ἀργύριον ἀπηλλάχθη. Καίτοι
49. ὁπότε οὗτος παρ' ἐτέρου ἠξίωσε δίκην ἀσεβείας λαβεῖν, ἧ που ἐτέρους γε παρὰ
50. τούτου λαβεῖν δίκαιον καὶ εὐσεβές ἐστίν.
51. (13) Ἀλλὰ λέξει δεινὸν εἶναι, εἰ ὁ μὲν μηνυτὴς τὰ ἔσχατα πείσεται, οἱ δὲ
52. μηνυθέντες τῶν αὐτῶν ὑμῖν ἐπίτιμοι ὄντες μεθέξουσιν. Καίτοι οὐχ ὑπὲρ αὐτοῦ
53. ἀπολογήσεται, ἀλλὰ [καὶ] τῶν ἄλλων κατηγορήσει. Τοὺς μὲν οὖν ἄλλους οἱ
54. ἐπιτάξαντες καταδέξασθαι ἀδικοῦσι <καὶ> τοῦ αὐτοῦ ἀσεβήματος αἰτιοὶ εἰσιν·
55. ἐὰν δ' ὑμεῖς αὐτοκράτορες ἦτε [καὶ ἐστε] οἱ ἀφελόντες τὰς τιμωρίας τῶν
56. θεῶν, ἀλλ' <οὐχ> οὗτοι αἰτιοὶ ἔσονται. Ὑμεῖς οὖν μὴ βούλεσθε εἰς ὑμᾶς τὴν
57. αἰτίαν ταύτην περιτρέψαι, ἐξὸν τὸν ἀδικοῦντα κολάσασιν ἀπηλλάχθαι. (14)
58. Ἐπειτα δ' ἐκείνοι μὲν ἀρνοῦνται τὰ μεμνημένα, οὗτος δὲ ὁμολογεῖ ποιῆσαι.
59. Καίτοι καὶ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ἐν τῷ σεμνοτάτῳ καὶ δικαιοτάτῳ δικαστηρίῳ,
60. ὁμολογῶν μὲν ἀδικεῖν ἀποθνήσκει, ἐὰν δὲ ἀμφισβητῆ, ἐλέγχεται, καὶ πολλοὶ
61. οὐδὲν ἔδοξαν ἀδικεῖν. Οὐκ οὖν ὁμοίαν χρῆσιν γνώμην ἔχειν περὶ τε τῶν
62. ἀρνούμενων καὶ περὶ τῶν ὁμολογούντων. (15) Δεινὸν δὲ μοι δοκεῖ εἶναι· ἂν μὲν
63. τις ἀνδρὸς σῶμα τρώσῃ κεφαλὴν ἢ πρόσωπον ἢ χεῖρας ἢ πόδας, οὗτος μὲν
64. <κατὰ> τοὺς νόμους τοὺς ἐξ Ἀρείου <πάγου> φεύζεται τὴν τοῦ ἀδικηθέντος
65. Πόλιν, καὶ ἐὰν [μὲν] κατὴ, ἐνδειχθεὶς θανάτῳ ζημιωθήσεται· ἐὰν δὲ τις τὰ αὐτὰ

66. ταῦτα ἀδικήση τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, οὐδ' αὐτῶν κωλύσετε τῶν ἱερῶν
67. ἐπιβαίνειν ἢ εἰσιόντα <οὐ>τιμωρήσεσθε; Καὶ μὲν δὴ τούτων καὶ δίκαιον
68. καὶ ἀγαθὸν ἐστὶν ἐπιμελεῖσθαι ὑφ' ὧν καὶ εὖ καὶ κακῶς δυνήσεσθε πάσχειν.
69. (16) Φασὶ δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλοὺς διὰ τὰ ἐνθάδε ἀσεβήματα ἐκ τῶν παρ'
70. αὐτοῖς ἱερῶν ἐξείργειν· ὑμεῖς δὲ αὐτοὶ οἱ ἀδικηθέντες περὶ ἐλάττονος ποιεῖσθε
71. τὰ παρ' ὑμῖν νόμιμα ἢ ἕτεροι τὰ ὑμέτερα. (17) Τοσοῦτο δ' οὗτος Διαγόρου τοῦ
72. Μηλίου ἀσεβέστερος γεγένηται· ἐκεῖνος μὲν γὰρ λόγῳ περὶ τὰ ἀλλότρια ἱερά
73. καὶ ἑορτὰς ἠσέβει, οὗτος δὲ ἔργῳ περὶ τὰ ἐν τῇ αὐτοῦ πόλει. Ὀργίζεσθαι οὖν
74. χρή, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς ἀστοῖς ἀδικοῦσι μᾶλλον ἢ τοῖς ξένοις περὶ ταῦτα
75. [τὰ ἱερά]· τὸ μὲν γὰρ ὡσπερ ἀλλότριόν ἐστὶν ἀμάρτημα, τὸ δ' οἰκεῖον. (18) Καὶ
76. μὴ οὖς μὲν ἔχετε ἀδικοῦντας ἀφίετε, τοὺς δὲ φεύγοντας ζητεῖτε συλλαμβάνειν,
77. ἐπικηρύττοντες τάλαντον ἀργυρίου δώσειν τῷ ἀπάγοντι ἢ ἀποκτείναντι. Εἰ δὲ
78. μή, δόξετε τοῖς Ἑλλησι κομπάζειν μᾶλλον ἢ τιμωρεῖσθαι βούλεσθαι. (19)
79. Ἐπεδείξατο δὲ καὶ τοῖς Ἑλλησιν ὅτι θεοὺς οὐ νομίζει. Οὐ γὰρ ὡς δεδιῶς τὰ
80. πεποιημένα, ἀλλ' ὡς θαρρῶν, ναυκληρία ἐπιθέμενος τὴν θάλατταν ἔπλει. Ὁ δὲ
81. θεὸς ὑπῆγεν αὐτόν, ἵνα ἀφικόμενος εἰς τὰ ἀμαρτήματα ἐπὶ τῇ ἐμῇ προφάσει δοίη
82. δίκην. (20) Ἐλπίζω μὲν οὖν αὐτόν καὶ δώσειν δίκην, θαυμάσιον δὲ οὐδὲν ἂν μοι
83. γένοιτο. Οὐτε γὰρ ὁ θεὸς παραχρηῖμα κολάζει, [ἀλλ' αὕτη μὲν ἐστὶν ἀνθρωπίνη
84. δίκη] πολλαχόθεν δὲ ἔχω τεκμαιρόμενος εἰκάζειν, ὁρῶν καὶ ἐτέρους ἠσεβηκότας
85. χρόνῳ δεδωκότας δίκην, καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνων διὰ τὰ τῶν προγόνων ἀμαρτήματα·
86. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ δέη πολλὰ καὶ κινδύνους ὁ θεὸς ἐπιπέμπει τοῖς ἀδικοῦσιν,
87. ὥστε πολλοὺς ἤδη ἐπιθυμῆσαι τελευτήσαντας τῶν κακῶν ἀπηλλάχθαι. Ὁ δὲ
88. θεὸς τέλος τούτῳ λυμηνάμενος τῷ βίῳ θάνατον ἐπέθηκε.
89. (21) Σκέψασθε δὲ καὶ αὐτοῦ Ἀνδοκίδου τὸν βίον, ἀφ' οὗ ἠσέβηκε, καὶ εἴ τις
90. τοιοῦτος ἕτερός ἐστιν. Ἀνδοκίδης γὰρ ἐπειδὴ ἤμαρτεν, ἐξ ἐπιβουλῆς εἰσαχθεὶς
91. εἰς τὸ δικαστήριον, ἔδησεν ἑαυτὸν τιμησάμενος δεσμοῦ, εἰ μὴ παραδοίη τὸν
92. ἀκόλουθον· (22) εὖ δ' ἦδει οὐ δυνησόμενος παραδοῦναι, ὅς διὰ τοῦτον καὶ τὰ
93. τούτου ἀμαρτήματα ἀπέθανεν, ἵνα <μὴ> μηνυτῆς γένοιτο. Καίτοι πῶς οὐ θεῶν
94. τις τὴν τούτου γνώμην διέφθειρεν, ὅς ῥᾶον ἠγήσατο δεσμοῦ τιμῆσασθαι ἢ
95. ἀργυρίου ἐπ' ἐλπίδι τῇ αὐτῇ; (23) Ἐκ δ' οὖν τούτου τοῦ τιμήματος ἐδέδετο
96. ἐγγὺς ἐνιαυτόν, καὶ ἐμήνυσε δεδεμένος κατὰ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν καὶ φίλων,
97. ἀδείας δοθείσης αὐτῷ, εἰ δόξειε τάληθῆ μηνῦσαι. Καὶ τίνα αὐτὸν δοκεῖτε
98. ψυχὴν ἔχειν, ὅποτε τὰ μὲν ἔσχατα καὶ τὰ αἰσχιστα ἐποίει μηνῶν κατὰ
99. τῶν ἑαυτοῦ φίλων, ἢ δὲ σωτηρία ἀφανῆς αὐτῷ; (24) Μετὰ δὲ ταῦτα,

100. ἐπειδὴ ἀπεκτονῶς ἦν οὗς αὐτὸς ἔφη περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, ἔδοξε
 101. τάληθῆ μνηῦσαι καὶ ἐλύθη, καὶ προσεψηφίσασθε ὑμεῖς αὐτὸν εἴργεσθαι
 102. τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν ἱερῶν, ὥστε μηδ' ἀδικούμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν
 103. δύνασθαι δίκην λαβεῖν. (25) Οὐδεὶς γάρ πω, ἐξ ὅσου Ἀθηναίαι ἀείμνηστοί
 104. εἰσιν, ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτίᾳ ἠτιμώθη. Δικαίως· οὐδὲ γὰρ ἔργα τοιαῦτα οὐδεὶς
 105. πω ἠργάσατο. Καὶ τούτων πότερα τοὺς θεοὺς χρή ἢ τὸ αὐτόματον
 106. αἰτιάσθαι; (26) Μετὰ δὲ ταῦτα ἔπλευσεν ὡς τὸν Κιτιῶν βασιλέα, καὶ
 107. προδιδούς ληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐδέθη, καὶ οὐ μόνον τὸν θάνατον ἐφοβεῖτο,
 108. ἀλλὰ καὶ τὰ καθ' ἡμέραν αἰκίσματα, οἴομενος τὰ ἀκρωτήρια ζῶντος
 109. ἀποτμηθήσεσθαι. (27) Ἀποδρᾶς δὲ ἐκ τούτου τοῦ κινδύνου κατέπλευσεν
 110. εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ἐπὶ τῶν τετρακοσίων· <τοσαύτην γὰρ ὁ> θεὸς
 111. λήθην ἔδωκεν ὥστε εἰς τοὺς ἠδίκημένους αὐτοὺς ἐπεθύμησεν
 112. ἀφικέσθαι. Ἀφικόμενος δὲ ἐδέθη καὶ ἠκίσθη, ἀπώλετο δὲ οὐχί, ἀλλ'
 113. ἐλύθη. (28) Ἐνθεν δὲ ἔπλευσεν ὡς Εὐαγόραν τὸν Κύπρου βασιλεύοντα,
 114. καὶ ἀδικήσας εἴρχθη. Ἀποδρᾶς δὲ καὶ τοῦτον ἔφευγε μὲν τοὺς ἐνθάδε
 115. θεοὺς, ἔφευγε δὲ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν, ἔφευγε δὲ εἰς οὗς τὸ πρῶτον ἀφίκοιτο
 116. τόπους. Καίτοι τίς χάρις τῷ βίῳ, κακοπαθεῖν μὲν πολλακίς,
 117. ἀναπαύσασθαι δὲ μηδέποτε; (29) Καταπλεύσας δὲ ἐκεῖθεν δεῦρο εἰς
 118. δημοκρατίαν [εἰς τὴν αὐτοῦ πόλιν] τοῖς μὲν πρυτάνεσιν ἔδωκε χρήματα,
 119. ἵνα αὐτὸν προσαγάγοιεν ἐνθάδε, ὑμεῖς δ' αὐτὸν ἐξηλάσατε ἐκ τῆς
 120. πόλεως, τοῖς θεοῖς βεβαιοῦντες τοὺς νόμους οὗς ἐψηφίσασθε. (30) Καὶ
 121. τὸν ἄνδρα οὐ δῆμος, οὐκ ὀλιγαρχία, οὐ τύραννος, οὐ πόλις ἐθέλει
 122. δέξασθαι διὰ τέλους, ἀλλὰ πάντα τὸν χρόνον, ἐξ ὅσου ἠσέβησεν,
 123. ἀλώμενος διάγει, πιστεύων ἀεὶ μᾶλλον τοῖς ἀγνώσι τῶν γνωρίμων διὰ τὸ
 124. ἠδικηκέναι οὗς γινώσκει. Τὸ δὲ τελευταῖον νῦν ἀφικόμενος εἰς τὴν
 125. πόλιν δις ἐν τῷ αὐτῷ ἐνδέδεικται. (31) Καὶ τὸ μὲν σῶμα ἀεὶ ἐν δεσμοῖς
 126. ἔχει, ἢ δὲ οὐσία αὐτοῦ ἐλάττων ἐκ τῶν κινδύνων γίνεται. Καὶ ὅταν τις
 127. τὸν αὐτοῦ βίον τοῖς ἐχθροῖς καὶ τοῖς συκοφάνταις διανέμη, τοῦτ' ἔστι τὸ
 128. ζῆν βίον ἀβίωτον. Ἄ τούτῳ ὁ θεὸς οὐκ ἐπὶ σωτηρίᾳ ἐπινοεῖν δίδωσιν,
 129. ἀλλὰ τιμωρούμενος τῶν γεγενημένων ἀσεβημάτων. (32) Τὸ δὲ
 130. τελευταῖον νυνὶ παραδέδωκεν αὐτὸν ὑμῖν χρῆσθαι ὅ τι ἂν βούλησθε, οὐ
 131. τῷ μὴ ἀδικεῖν πιστεύων, ἀλλ' ὑπὸ δαιμονίου τινὸς ἀγόμενος ἀνάγκης.
 132. Οὐκ οὐκ χρὴ μὰ τὸν Δία οὔτε πρεσβύτερον ὄντα οὔτε νεώτερον, ὀρῶντας
 133. Ἀνδοκίδην ἐκ τῶν κινδύνων σφάζομενον, συνειδότας αὐτῷ ἔργα ἀνόσια

134. εἰργασμένῳ, ἀθεωτέροισι γίνεσθαι, ἐνθυμουμένους ὅτι ἡμισυς ὁ βίος
 135. βιώνει κρείττων ἀλύπως ἐστὶν <ἢ> διπλάσιος λυπούμενῳ, ὥσπερ οὗτος.
 136. (33) Εἰς τοσοῦτον δὲ ἀναισχυντίας ἀφίεται ὥστε καὶ παρασκευάζεται
 137. τὰ πολιτικὰ πράττειν καὶ ἤδη δημηγορεῖ καὶ ἐπιτιμᾷ καὶ ἀποδοκιμάζει
 138. τῶν ἀρχόντων τισί, καὶ συμβουλεύει εἰς τὴν βουλὴν εἰσιῶν περὶ θυσιῶν
 139. καὶ προσόδων καὶ εὐχῶν καὶ μαντιῶν. Καίτοι τούτῳ πειθόμενοι ποίοις
 140. θεοῖς ἠγήσεσθε κεχαρισμένα ποιεῖν; Μὴ γὰρ οἴεσθε, ὧ ἄνδρες δικασταί,
 141. εἰ ὑμεῖς βούλεσθε τὰ τούτῳ πεποιημένα ἐπιλαθέσθαι, καὶ τοὺς θεοὺς
 142. ἐπιλήσεσθαι. (34) Ἄξιοι δὲ οὐχ ὡς ἡδίκηκῶς ἡσυχίαν ἔχων πολιτεύεσθαι,
 143. ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς ἐξευρὼν τοὺς τὴν πόλιν ἀδίκησαντας, οὕτω
 144. διανοεῖται, καὶ παρασκευάζεται ὅπως ἐτέρων μεῖζον δυνήσεται, ὥσπερ
 145. οὐ διὰ πραότητα καὶ ἀσχολίαν τὴν ὑμετέραν οὐ δεδοκῶς ὑμῖν δίκην,
 146. εἰς οὓς νῦν ἀμαρτάνων οὐ λανθάνει, ἀλλ' ἅμα ἐξελεγχθήσεται τε καὶ
 147. δώσει δίκην.
 148. (35) Ἰσχυριεῖται δὲ καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ· ἀναγκαίως γὰρ ἔχει ὑμᾶς
 149. διδάσκειν ἃ οὗτος ἀπολογήσεται, ἵν' ἀκούσαντες παρ' ἀμφοτέρων
 150. ἄμεινον διαγνώτε. Φησὶ γὰρ ἀγαθὰ μεγάλα ποιῆσαι τὴν πόλιν
 151. μὴνύσας καὶ ἀπαλλάξας δέους καὶ ταραχῆς τῆς τότε. Τίς δὲ τῶν μεγάλων
 152. κακῶν αἴτιος ἐγένετο; (36) Οὐκ αὐτὸς οὗτος, ποιήσας ἃ ἐποίησεν; εἶτα
 153. τῶν μὲν ἀγαθῶν δεῖ τούτῳ χάριν εἰδέναι, ὅτι ἐμήνυσε, μισθὸν ὑμῶν αὐτῶ
 154. δίδόντων τὴν ἄδειαν, τῆς δὲ ταραχῆς καὶ τῶν κακῶν ὑμεῖς αἴτιοι ἐστε,
 155. ὅτι ἐζητεῖτε τοὺς ἠσεβηκότας; οὐ δήπουθεν, ἀλλ' αὐτὸ τούτου
 156. τῶναντίον ἐτάραξε μὲν οὗτος τὴν πόλιν, κατεστήσατε δ' ὑμεῖς.
 157. (37) Πυνθάνομαι δ' αὐτὸν μέλλειν ἀπολογήσεσθαι ὡς αἰ συνθήκαι καὶ
 158. αὐτῶ εἰσι, καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις. Καὶ τοῦτο πρόσχημα
 159. ποιούμενος οἴεται πολλοὺς ὑμῶν, δεδιότας μὴ λύσητε τὰς συνθήκας,
 160. αὐτοῦ ἀποψηφιῆσθαι. (38) Ὡς οὖν οὐδὲν προσήκει Ἀνδοκίδῃ τῶν
 161. συνθηκῶν, περὶ τούτου λέξω, οὔτε μὰ τὸν Δία τῶν πρὸς Λακεδαιμονίους,
 162. ἅς ὑμεῖς συνέθεσθε, οὔτε ὧν πρὸς τοὺς ἐν [τῷ] ἄστει οἱ ἐκ Πειραιῶς.
 163. Οὐδενὶ γὰρ ἡμῶν τοσοῦτων ὄντων τὰ αὐτὰ ἀμαρτήματα οὐδ' ὅμοια ἦν
 164. τοῖς Ἀνδοκίδου, ὥστε καὶ τοῦτον ἡμῶν ἀπολαῦσαι. (39) Ἄλλ' οὐ μὲν δὴ
 165. ἔνεκά γε τούτου διαφερόμενοι, ἐπειδὴ καὶ τούτῳ μετέδομεν τῶν
 166. συνθηκῶν, τότε διηλλάγημεν. Οὐ γὰρ ἔνεκα ἐνὸς ἀνδρὸς ἀλλ' ἔνεκα
 167. ἡμῶν τῶν ἐξ ἄστεως καὶ ἐκ Πειραιῶς αἰ συνθήκαι ἐγένοντο καὶ οἱ

168. ὄρκοι, ἐπεὶ τοι δεινὸν ἂν εἶη, εἰ περὶ Ἀνδοκίδου ἀποδημοῦντος αὐτοὶ
 169. ἐνδεεῖς ὄντες ἐπεμελήθημεν ὅπως ἐξαλειφθῆι αὐτῶ τὰ ἀμαρτήματα.
 170. (40) Ἀλλὰ Λακεδαιμόνιοι γὰρ ἐν ταῖς πρὸς αὐτοὺς συνθήκαις
 171. ἐπεμελήθησαν Ἀνδοκίδου, ὅτι ἔπαθον ἀγαθόν τι ὑπ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὑμεῖς
 172. ἐπεμελήθητέ γε αὐτοῦ; ἀντὶ ποίας εὐεργεσίας; Ὅτι πολλάκις δι' ὑμᾶς
 173. ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐκινδύνευσεν; (41) Οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 174. τούτῳ ἀληθῆς αὐτῆ ἢ ἀπολογία, μηδ' ὑμεῖς ἐξαπατᾶσθε. Οὐ γὰρ τοῦτο
 175. λύειν ἐστὶ τὰ συγκείμενα, εἰ Ἀνδοκίδης ἕνεκα τῶν ἰδίων ἀμαρτημάτων
 176. δίδωσι δίκην, ἀλλ' ἐὰν τις ἕνεκα τῶν δημοσίων συμφορῶν ἰδίᾳ τινὰ
 177. τιμωρῆται.
 178. (42) Ἴσως οὖν καὶ Κηφισίου ἀντικατηγορήσει, καὶ ἔξει ὃ τι λέγῃ· τὰ
 179. γὰρ ἀληθῆ χρηὶ λέγειν. Ἀλλ' ὑμεῖς οὐκ ἂν δύνασθε τῇ αὐτῇ ψήφῳ τόν τε
 180. ἀπολογούμενον καὶ τὸν κατηγοροῦντα κολάσαι. Ἀλλὰ νῦν μὲν περὶ
 181. τούτου καιρὸς ἐστὶ γινῶναι τὰ δίκαια, ἕτερος δὲ ἤξει Κηφισίῳ καὶ ἡμῶν
 182. ἐκάστῳ, ὃν οὗτος νῦν μεμνήσεται. Μὴ οὖν καὶ δι' ἑτέραν ὀργὴν τούτου
 183. ἀδικοῦντος νῦν ἀποψηφίσθητε.
 184. (43) Ἀλλὰ λέξει ὅτι μηνυτῆς ἐγένετο καὶ ἕτερος οὐδεὶς ὑμῖν
 185. ἐθελήσει μηνύειν, ἐὰν κολάζητε. Ἀνδοκίδης δὲ ἔχει τὰ μήνυτρα παρ'
 186. ὑμῶν, σφῶσας τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἐτέρων διὰ ταῦτα ἀποθανόντων. Τῆς μὲν
 187. οὖν σωτηρίας ὑμεῖς τούτῳ αἰτιοί ἐστε, τῶν δὲ κακῶν τῶνδε καὶ τῶν
 188. κινδύνων αὐτὸς ἑαυτῶ, παραβάς τὰ δόγματα καὶ τὴν ἄδειαν ἐφ' ἣ
 189. μηνυτῆς ἐγένετο. (44) Οὐκ οὐκ ἐξουσίαν χρηὶ ποιεῖν τοῖς μηνυταῖς ἀδικεῖν
 190. (ἀρκεῖ γὰρ τὰ πεποιημένα), ἀλλὰ παραβαίνοντας κολάζειν. Καὶ οἱ μὲν
 191. ἄλλοι μηνυταί, ὅποσοι ἐπ' αἰσχροῖς αἰτίαις ἐξεληλεγμένοι σφᾶς αὐτοὺς
 192. ἐμήνυσαν, ἐν γοῦν ἐπίστανται, μὴ ἐνοχλεῖν τοῖς ἡδικομένοις,
 193. ἠγούμενοι ἀποδημοῦντες μὲν Ἀθηναῖοι καὶ ἐπίτιμοι δόξουν εἶναι,
 194. ἐπιδημοῦντες δὲ παρὰ τοῖς πολίταις τοῖς ἡδικομένοις πονηροὶ δόξουν καὶ
 195. ἀσεβεῖς εἶναι. (45) Ὁ γοῦν πάντων πονηρότατος Βάτραχος πλὴν τούτου,
 196. γενόμενος ἐπὶ τῶν τριάκοντα μηνυτῆς καὶ οὐσῶν αὐτῶ συνθηκῶν καὶ
 197. ὄρκων καθάπερ τοῖς Ἐλευσινόθεν, δεῖσας ὑμῶν οὐς ἡδίκησεν, ἐν ἑτέρᾳ
 198. πόλει ᾄκει. Ἀνδοκίδης δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ἀδικήσας περὶ
 199. ἐλάττονος αὐτοὺς ἔθετο, εἰσιῶν εἰς τὰ ἱερά, ἢ Βάτραχος τοὺς
 200. ἀνθρώπους. Ὅστις οὖν καὶ πονηρότερος καὶ ἀμαθέστερος Βατράχου
 201. ἐστί, πάνυ δεῖ ἀγαπητῶς ὑφ' ὑμῶν αὐτὸν σωθῆναι.

202. (46) Φέρε δῆ, εἰς τί σκεψαμένους χρή ὑμᾶς Ἀνδοκίδου
 203. ἀποψηφίσασθαι; Πότερον ὡς στρατιώτης ἀγαθός; Ἄλλ' οὐδεπώποτ' ἐκ
 204. τῆς πόλεως ἐστρατεύσατο, οὔτε ἰππεὺς οὔτε ὀπλίτης, οὔτε
 205. τριήραρχος οὔτ' ἐπιβάτης, οὔτε πρὸ τῆς συμφορᾶς οὔτε μετὰ τὴν
 206. συμφορὰν, πλεῖν ἢ τετταράκοντα ἔτη γεγονώς. (47) Καὶ ἕτεροι
 207. φεύγοντες ἐν Ἑλλησπόντῳ συνετριηράρχουν ὑμῖν. Ἀναμνήσθητε δὲ καὶ
 208. αὐτοὶ ἐξ ὅσων κακῶν καὶ πολέμου ὑμᾶς αὐτοὺς περιεποιήσατε καὶ τὴν
 209. πόλιν, πολλὰ μὲν τοῖς σώμασι πονήσαντες, πολλὰ δὲ ἀναλώσαντες
 210. χρήματα καὶ ἰδία καὶ δημοσία, πολλοὺς δὲ καὶ ἀγαθοὺς τῶν πολιτῶν
 211. καταθάψαντες διὰ τὸν γενόμενον πόλεμον. (48) Ἀνδοκίδης δὲ ἀπαθῆς
 212. τούτων τῶν κακῶν γενόμενος εἰς τὴν σωτηρίαν τῆ πατρίδι, ἀξιοῖ νυνὶ
 213. μετέχειν τῆς πόλεως, ἀσεβῶν ἐν αὐτῇ. Ἀλλὰ πλουτῶν γὰρ καὶ δυνάμενος
 214. τοῖς χρήμασι καὶ βασιλεῦσιν ἐξενωμένος καὶ τυράννοις, ἃ νυνὶ κομπάσει,
 215. ἐπιστάμενος τοὺς ὑμετέρους τρόπους, ποῖαν εἰσφορὰντούτῳ ἀγαθὸν
 216. γένοιτο; (49) Καὶ ἐπιστάμενος ἐν πολλῷ σάλῳ καὶ κινδύνῳ τὴν πόλιν
 217. γενομένην, ναυκληρῶν οὐκ ἐτόλμησεν ἐπαρθεῖς σῖτον εἰσάγων
 218. ὠφελῆσαι τὴν πατρίδα. Ἀλλὰ μέτοικοι μὲν [καὶ ξένοι] ἔνεκα τῆς
 219. μετοικίας ὠφέλουν τὴν πόλιν εἰσάγοντες· σὺ δὲ τί καὶ ἀγαθὸν ποιήσας, ὃ
 220. Ἀνδοκίδη, ποῖα ἀμαρτήματα ἀνακαλεσάμενος, ποῖα τροφεῖα
 221. ἀνταποδοῦς
222. (50) Ἀθηναῖοι, μνήσθητε τὰ πεποιημένα Ἀνδοκίδη, ἐνθυμήθητε δὲ καὶ
 223. τῆς ἑορτῆς, δι' ἣν ὑπὸ τῶν πολλῶν προὔτιμήθητε. Ἄλλ' ἐστὲ γὰρ ὑπὸ
 224. τῶν τούτου ἀμαρτημάτων ἤδη καταπληγες διὰ τὸ πολλάκις ἰδεῖν καὶ
 225. ἀκοῦσαι, ὥστε οὐδὲ τὰ δεινὰ ἔτι δεινὰ δοκεῖ ὑμῖν εἶναι. Ἀλλὰ προσέχετε
 226. τὸν νοῦν, δοκεῖτω δ' ὑμῖν ἡ γνώμη ὄραν ἃ οὗτος ἐποίει, καὶ διαγνώσεσθε
 227. ἄμεινον. (51) Οὗτος γὰρ ἐνδὺς στολὴν, μιμούμενος τὰ ἱερὰ ἐπεδείκνυ
 228. τοῖς ἀμύητοις καὶ εἶπε τῇ φωνῇ τὰ ἀπόρρητα, τῶν δὲ θεῶν, οὓς ἡμεῖς
 229. [θεοὺς] νομίζομεν καὶ θεραπεύοντες καὶ ἀγνεύοντες θύομεν καὶ
 230. προσευχόμεθα, τούτους περιέκοψε. Καὶ ἐπὶ τούτοις ἰέρεια καὶ ἱερεῖς
 231. στάντες κατηράσαντο πρὸς ἐσπέραν καὶ φοινικίδας ἀνέσεισαν, κατὰ τὸ
 232. νόμιμον τὸ παλαιὸν καὶ ἀρχαῖον. Ὡμολόγησε δὲ οὗτος ποιῆσαι. (52) Ἔτι
 233. δὲ παρελθὼν τὸν νόμον ὃν ὑμεῖς ἔθεσθε, εἵργεσθαι τῶν ἱερῶν αὐτὸν ὡς
 234. ἀλιτήριον ὄντα, ταῦτα πάντα βιασάμενος εἰσελήλυθεν ἡμῶν εἰς τὴν
 235. πόλιν, καὶ ἔθυσεν ἐπὶ τῶν βωμῶν ὧν οὐκ ἐξῆν αὐτῷ καὶ ἀπῆντα τοῖς

236. ἱεροῖς περὶ ἃ ἠσέβησεν, εἰσηλθεν εἰς τὸ Ἐλευσίνιον, ἐχερνίψατο ἐκ τῆς
 237. ἱερᾶς χέρνιβος. (53) Τίνα χρή ταῦτα ἀνασχέσθαι; Ποῖον φίλον, ποῖον
 238. συγγενῆ, ποῖον δικαστὴν χρή τούτῳ χαρισάμενον κρύβδην φανερώς τοῖς
 239. θεοῖς ἀπεχθέσθαι; Νῦν οὖν χρή νομίζειν τιμωρουμένους καὶ
 240. ἀπαλλαττομένους Ἀνδοκίδου τὴν πόλιν καθαίρειν καὶ ἀποδιοπομπεῖσθαι
 241. καὶ φαρμακὸν ἀποπέμπειν καὶ ἀλιτηρίου ἀπαλλάττεσθαι, ὡς ἐν τούτων
 242. οὗτός ἐστι.
243. (54) Βούλομαι τοίνυν εἰπεῖν ἃ Διοκλῆς ὁ Ζακόρου τοῦ ἱεροφάντου,
 244. πάππος δὲ ἡμέτερος, συνεβούλευσε βουλευομένοις ὑμῖν ὅ τι δεῖ χρῆσθαι
 245. Μεγαρεῖ ἀνδρὶ ἠσεβηκότι. Κελευόντων γὰρ ἐτέρων ἄκριτον παραχρῆμα
 246. ἀποκτεῖναι, παρήνεσε κρῖναι τῶν ἀνθρώπων ἕνεκα, ἵνα ἀκούσαντες καὶ
 247. ἰδόντες σφρονέστεροι οἱ ἄλλοι ᾧσι, τῶν δὲ θεῶν ἕνεκα οἴκοθεν
 248. ἕκαστον, ἃ δεῖ τὸν ἀσεβοῦντα παθεῖν αὐτὸν παρ' ἑαυτῷ κεκρικότα εἰς τὸ
 249. δικαστήριον εἰσιέναι. Καὶ ὑμεῖς, ᾧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (ἐπίστασθε γὰρ ἃ
 250. δεῖ ποιῆσαι) μὴ ἀναπεισθῆτε ὑπὸ τούτου. Φανερώς ἔχετε αὐτὸν
 251. ἀσεβοῦντα· Εἶδετε, ἠκούσατε τὰ τούτου ἁμαρτήματα. Ἀντιβολήσει καὶ
 252. ἰκετεύσει ὑμᾶς· μὴ ἐλεεῖτε. οὐ γὰρ οἱ δικαίως ἀποθνήσκοντες, ἀλλ' οἱ
 253. ἀδίκως ἄξιοί εἰσιν ἐλεεῖσθαι.

FICHAS DE TRABALHO

GRUPO II: LÍSIAS

Ficha nº 1

Os dois adversários envolveram-se numa rixa que o acusador Símon considera premeditada e com intenção de homicídio (*δίκη τραύματος ἐκ προνοίας*). O acusado apela à indulgência dos juízes.

1. Εἰ μὲν οὖν ἄλλοι τινὲς ἔμελλον περὶ ἐμοῦ διαγνώσεσθαι, σφόδρα ἂν
2. ἐφοβούμεν τὸν κίνδυνον, ὁρῶν ὅτι καὶ παρασκευαὶ καὶ τύχαι ἐνίστε
3. τοιαῦται γίνονται, ὥστε πολλὰ καὶ παρὰ γνώμην ἀποβαίνειν τοῖς
4. κινδυνεύουσιν· εἰς ὑμᾶς δ' εἰσελθὼν ἐλπίζω τῶν δικαίων τεύξεσθαι.
5. Μάλιστα δ' ἀγανακτῶ, ὃ βουλή, ὅτι περὶ <τῶν> πραγμάτων εἶπειν
6. ἀναγκασθήσομαι πρὸς ὑμᾶς, ὑπὲρ ὧν ἐγὼ αἰσχυνόμενος, εἰ μέλλοιεν
7. πολλοὶ μοι συνείσεσθαι, ἡνεσχόμεν ἀδικούμενος. Ἐπειδὴ δὲ Σίμων με
8. εἰς τοιαύτην ἀνάγκην κατέστησεν, οὐδὲν ἀποκρυψάμενος ἅπαντα
9. διηγέσομαι πρὸς ὑμᾶς τὰ πεπραγμένα. Ἀξιῶ δέ, ὃ βουλή, εἰ μὲν ἀδικῶ,
10. μηδεμιᾶς συγγνώμης τυγχάνειν·

Lísias

1. Indique o caso e justifique sintacticamente:
 - a) τῶν δικαίων (1.4)
 - b) εἰς τοιαύτην ἀνάγκην (1.8)
2. Classifique morfológicamente:
 - a) Συνείσεσθαι (1.7)
 - b) ἡνεσχόμεν (1.7)
 - c) ἀποκρυψάμενος (1.8)
3. Traduza o texto.
4. Sintaxe da frase:
 - a) Explique o período hipotético com que se inicia o excerto transcrito, não se esquecendo de transcrever os predicados da prótase e da apódose.
 - b) O complemento directo τὸν κίνδυνον (1.2) equivale a uma subordinada. Identifique-a e indique qual seria a conjunção e o modo utilizado.
 - c) Classifique a oração que tem como predicado ἀποβαίνειν (1.3).

- d) A oração introduzida por ὅτι na linha 5 tem aparentemente duas explicações sintáticas possíveis. Quais são?
- e) Transcreva o predicado da oração relativa ὑπὲρ ὧν (1.6).
- f) Explique o optativo μέλλοιεν (1.6).
- g) Explique a utilização dos infinitivos futuros τεύξεσθαι (1.4) e συνείσεσθαι (1.7).

Ficha nº 3

Discurso pronunciado contra o filho do famoso Alcibíades, ele próprio chamado também Alcibíades. O discurso terá sido pronunciado, no princípio da guerra de Corinto, quando uma expedição ateniense, que tinha ido ajudar os Tebanos a enfrentar a ameaça espartana, regressara à pátria. Alcíbiades, que participara na expedição foi acusado de vários delitos, por ter combatido entre os archeiros a cavalo sem a necessária δοκιμασία, prova indispensável para poder participar na guerra como cavaleiro.

1. Θαυμάζω δὲ μάλιστα, ὧ ἄνδρες δικασταί, εἴ τις ὑμῶν τὸν Ἀλκιβιάδην ἀξιώσει
2. διὰ μὲν τοὺς βοηθοῦντας σώζεσθαι, διὰ δὲ τὴν αὐτοῦ πονηρίαν μὴ ἀπολέσθαι.
3. Ἴης ἄξιον ὑμᾶς ἀκοῦσαι, ἵν' ἐπίστησθε ὅτι οὐκ ἂν εἰκότως αὐτοῦ ἀποψηφίζοισθε
(...)
4. Ἐγὼ μὲν οὖν ὡς ἐδυνάμην ἄριστα κατηγορήκα, ἐπίσταμαι δ' ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι
5. τῶν ἀκροωμένων θαυμάζουσιν, ὅπως ποθ' οὕτως ἀκριβῶς ἐδυνήθην ἐξευρεῖν τὰ
6. τούτων ἀμαρτήματα, οὗτος δέ μου καταγελά, ὅτι οὐδὲ τὸ πολλοστὸν μέρος
7. εἴρηκα τῶν τούτοις ὑπαρχόντων κακῶν. Ὑμεῖς οὖν καὶ τὰ εἰρημένα καὶ τὰ
8. παραλελειμμένα ἀναλογισάμενοι πολὺ μᾶλλον αὐτοῦ καταψηφίσασθε,
9. ἐνθυμηθέντες ὅτι ἔνοχος μὲν ἐστὶ τῇ γραφῇ, μεγάλη δ' εὐτυχία τὸ τοιούτων
10. πολιτῶν ἀπαλλαγῆναι <τῇ> πόλει.

Lísias

Nota:

τούτων (1.6) e τούτοις (1.7): refere-se aos antepassados de Alcibíades que está a ser julgado.

1. Identifique e justifique os seguintes casos:
 - a) (διὰ) μὲν τοὺς βοηθοῦντας (1.2)
 - b) τῶν ... ὑπαρχόντων κακῶν (1.7)
 - c) τούτοις (1.7)

2. Classifique morfologicamente:
 - a) ἐδυνήθην (1.5)
 - b) καταγελά (1.6)
 - c) ἐξευρεῖν (1.5)
 - d) καταψηφίσασθε (1.8)
 - e) ἐνθυμηθέντες (1.9)
 - f) ἀπαλλαγῆναι (1.10)
3. Exercícios:
 - a) De que forma verbal depende o infinitivo ἀπολέσθαι (1.3)?
 - b) Transcreva a oração final que se encontra no excerto e indique o tempo e o modo com que está construída.
 - c) Classifique a oração de que é predicado ἀποψηφίζοισθε (1.3) e justifique o modo.
 - d) Indique o valor sintáctico de ὅπως (1.6) no excerto que leu e refira outro valor sintáctico que a palavra possa ter na língua grega, explicando a sua utilização.
 - e) O verbo καταγελάω (1.7) que significa “troçar” e também “regozijar-se” (cf. lat. *gaudeo*) por ser considerado um verbo que exprime um sentimento como ἀγανακτέω. Assim sendo, a oração introduzida por ὅτι pode ter duas interpretações sintácticas distintas. Indique-as.
4. Traduza o texto.

Ficha nº 4

Discurso contra Eratóstenes, um dos trinta tiranos, culpado pela morte de Polemarco e pela confiscação de bens de que foi vítima a família de Lísiias.

1. Καίτοι εἴπερ ἦν ἀνὴρ ἀγαθός, ἐχρῆν αὐτὸν πρῶτον μὲν μὴ παρανόμως
2. ἄρχειν, ἔπειτα τῇ βουλῇ μηνυτὴν γίνεσθαι περὶ τῶν εἰσαγγελιῶν
3. ἀπασῶν, ὅτι ψευδεῖς εἶεν, καὶ Βάτραχος καὶ Αἰσχυλίδης οὐ τάληθῆ
4. μηνύουσιν, ἀλλὰ τὰ ὑπὸ τῶν τριάκοντα πλασθέντα εἰσαγγέλλουσι,
5. συγκεείμενα ἐπὶ τῇ τῶν πολιτῶν βλάβῃ. Καὶ μὲν δὴ, ὧ ἄνδρες δικασταί,
6. ὅσοι κακόνιοι ἦσαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει, οὐδὲν ἔλαττον εἶχον σιωπῶντες·
7. ἕτεροι γὰρ ἦσαν οἱ λέγοντες καὶ πράττοντες ὧν οὐχ οἷόν τ' ἦν μείζω
8. κακὰ γενέσθαι τῇ πόλει. (...) Ἴσως δ' ἂν ἔχοι εἰπεῖν ὅτι ἐδεδοίκει, καὶ
9. ὑμῶν τοῦτο ἐνίοις ἱκανὸν ἔσται, ὅπως τοίνυν μὴ φανήσεται ἐν τῷ λόγῳ
10. τοῖς τριάκοντα ἐναντιούμενος· εἰ δὲ μή, ἐνταυθοῖ δηλὸς ἔσται ὅτι ἐκεῖνά
11. τε αὐτῷ ἤρεσκε, καὶ τοσοῦτον ἐδύνατο ὥστε ἐναντιούμενος μηδὲν κακὸν

12. παθεῖν ὑπ' αὐτῶν.

Lísias

Notas:

Βάτραχος καὶ Αἰσχυλίδης (1.3): dois sicofantas que pertenciam aos Trinta: Bátorco e Esquílides.

1. Identifique e justifique os seguintes casos:
 - a) τῆ βουλῆ (1.2)
 - b) (περὶ) τῶν εἰσαγγελιῶν ... ἀπασῶν (1.2-3)
 - c) (ὑπὸ) τῶν τριάκοντα (1.4)
 - d) ἐπὶ τῆ ... βλάβῃ (1.5)
 - e) τῶν πολιτῶν (1.5)
 - f) ὃ ἄνδρες δικασταί (1.5)
 - g) τῷ ὑμετέρῳ πλήθει (1.6)
 - h) ὑμῶν (1.9)
 - i) αὐτῷ (1.11)
2. Classifique morfologicamente:
 - a) ἦν (1.1)
 - b) γίνεσθαι (1.2)
 - c) εἶεν (1.3)
 - d) πλασθέντα (1.4)
 - e) σιωπῶντες (1.6)
 - f) ἐδεδοίκει (1.8)
 - g) ἔσται (1.10)
 - h) παθεῖν (1.12)
3. Sintaxe da frase:
 - a) Transcreva o predicado da apódose e da prótase do período hipotético e explique-o sucintamente.
 - b) Classifique a oração a seguir transcrita, diga que palavra está subentendida, colocando-a no caso e número correctos, e indique e justifique o modo verbal: ὅτι ψευδεῖς εἶεν (1.3).
 - c) Tendo em conta o estudo que fez do pronome οἶος, indique que outro sentido ele pode ter, além do que encontra no texto.
 - d) Explique os diversos sentidos do verbo ἔχω no excerto que leu.
 - e) Comente o uso de ὅπως no texto.
 - f) Classifique a oração de que é predicado παθεῖν (1.11) e indique o outro modo com que poderia estar construída.
4. Pergunta de revisão fonética: explique o fenómeno fonético presente em πλασθέντα (1.4).
5. Traduza o texto.

Ficha nº 5

Contra Andócides

1. Νῦν οὖν ὑμῖν ἐν ἀνάγκῃ ἐστὶ βουλευσασθαι περὶ αὐτοῦ· εὗ γὰρ
2. ἐπίστασθε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι οὐχ οἷόν τε ὑμῖν ἐστὶν ἅμα τοῖς τε
3. νόμοις τοῖς πατρίοις καὶ Ἀνδοκίδῃ χρῆσθαι, ἀλλὰ δυοῖν θάτερον, ἢ τοὺς
4. νόμους ἐξαλειπτέον ἐστὶν ἢ ἀπαλλακτέον τοῦ ἀνδρός. Εἰς τοσοῦτον δὲ
5. τόλμης ἀφίκται, ὥστε καὶ λέγει περὶ τοῦ νόμου, ὡς καθήρηται ὁ περὶ
6. αὐτοῦ κείμενος καὶ ἔξεστιν αὐτῷ ἤδη εἰσιέναι εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὰ
7. ἱερὰ (...) Καίτοι Περικλέα ποτέ φασι παραινέσαι ὑμῖν περὶ τῶν
8. ἀσεβούντων, μὴ μόνον χρῆσθαι τοῖς γεγραμμένοις νόμοις περὶ αὐτῶν,
9. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀγράφοις, καθ' οὓς Εὐμολπίδαι ἐξηγοῦνται, οὓς οὐδεὶς πο
10. κύριος ἐγένετο καθελεῖν οὐδὲ ἐτόλμησεν ἀντειπεῖν, οὐδὲ αὐτὸν τὸν
11. θέντα ἴσασιν· ἠγεῖσθαι γὰρ ἂν αὐτοὺς οὕτως οὐ μόνον τοῖς ἀνθρώποις
12. ἀλλὰ καὶ τοῖς θεοῖς διδόναι δίκην.

Lísias

Notas:

O verbo *καθαιρέω* deve ser traduzido por “revogar”
ἐξηγοῦνται (1.9): “interpretar”

1. Indique e justifique os seguintes casos:
 - a) *τοῦ ἀνδρός* (1.4)
 - b) *τόλμης* (1.4)
 - c) *Περικλέα* (1.7)
2. Classifique morfologicamente:
 - a) Βουλευσασθαι (1.1)
 - b) ἐπίστασθε (1.2)
 - c) χρῆσθαι (1.3)
 - d) ἀφίκται (1.4)
 - e) καθήρηται (1.5)
 - f) εἰσιέναι (1.6)
 - g) παραινέσαι (1.7)
 - h) καθελεῖν (1.10)
 - i) ἴσασιν (1.11)
 - j) διδόναι (1.12)
3. Exercícios:

- 3.1. ἡ τοὺς νόμους ἐξαιρεπτόεν ἐστὶν ἡ ἀπαλλακτέον τοῦ ἀνδρός (1.3-4)
 a) Identifique e explique a construção.
 b) Reformule a frase com uma construção idêntica, exprimindo o agente da acção em causa.
- 3.2. Tendo em conta o estudo que fez sobre o pronome οἷος, comente a sua utilização no excerto que leu.
- 3.3. Transcreva a oração consecutiva e a subordinante que com ela se articula e explique-a.
- 3.4. Tendo em conta o estudo que fez da oração completiva, comente a utilização da conjunção ὡς e a escolha do modo, para predicado dessa oração (1.5)
4. Traduza o texto.

Ficha nº 6

Discurso contra Alcibíades. Enumeram-se os delitos de que deve ser acusado.

- 1 Ἀκούετε, ὧ ἄνδρες δικασταί, ὅτι περὶ ἀμφοτέρων κεῖται, καὶ ὅσοι ἂν μάχης
 2 οὔσης εἰς τοῦπίσω ἀναχωρήσωσι, καὶ ὅσοι ἂν ἐν τῇ πεζῇ στρατιᾷ μὴ παρῶσι.
 3 Σκέψασθε δὲ τίνες εἰσὶν οὓς δεῖ παρεῖναι. Οὐχ οἵτινες ἂν τὴν ἡλικίαν ταύτην
 4 ἔχωσιν; Οὐχ οὓς ἂν οἱ στρατηγοὶ καταλέξωσιν; Ἡγοῦμαι δ', ὧ ἄνδρες
 5 δικασταί, ὅλῳ τῷ νόμῳ μόνον αὐτὸν τῶν πολιτῶν ἔνοχον εἶναι. Ἀστρατείας
 6 μὲν γὰρ δικαίως ἂν αὐτὸν ἀλῶναι, ὅτι καταλεγείς ὀπλίτης οὐκ ἐξῆλθε μεθ'
 7 ὑμῶν στρατοπεδευόμενος, <λιποταξίου δὲ ὅτι> οὐ παρέσχε μετὰ τῶν
 8 ἄλλων ἑαυτὸν τάξαι, δειλίας δέ, ὅτι δεῖν αὐτὸν μετὰ τῶν ὀπλιτῶν
 9 κινδυνεύειν ἱπεύειν εἴλετο. Καίτοι φασὶν αὐτὸν ταύτην τὴν ἀπολογία
 10 ποιήσεσθαι ὡς ἐπειδήπερ ἱπευεν οὐδὲν ἠδίκηει τὴν πόλιν. Ἐγὼ δ' ἠγοῦμαι
 11 διὰ τοῦθ' ὑμᾶς δικαίως ἂν αὐτῷ ὀργίζεσθαι ὅτι, τοῦ νόμου κελεύοντος, ἐάν
 12 τις ἀδοκίμαστος ἱπεύῃ, ἄτιμον εἶναι, ἐτόλμησεν ἀδοκίμαστος ἱπεύειν.

Lísias

Notas:

κεῖται (1.1): o sujeito fica subentendido, seria νόμος.
 λιποταξίου (1.7) e δειλίας (1.8): subentenda ἀλῶναι.

1. Indique o caso e justifique:
 a) (περὶ) ἀμφοτέρων (1.1)
 b) ὅλῳ τῷ νόμῳ (1.5)
 c) αὐτὸν (1.5)
 d) τῶν πολιτῶν (1.5)
 e) (μεθ') ὑμῶν (1.7)
 f) τοῦ νόμου κελεύοντος (1.11)

2. Classifique morfológicamente:
 - a) ἀναχωρήσωσι (1.2)
 - b) παρῶσι (1.2)
 - c) Σκέψασθε (1.3)
 - d) Καταλέξωσιν (1.4)
 - e) ἀλῶναι (1.6)
 - f) καταλεγείς (1. 6)
 - g) ἠδίκηι (1.10)
3. Justifique os seguintes modos:
 - a) κεῖται (1.1)
 - b) ἀναχωρήσωσι (1.2)
 - c) εἰσὶν (1.3)
 - d) ἐξῆλθε (1.)
 - e) ἠδίκηι (1.10)
 - f) κελεύοντος (1.11)
 - g) ἵππεύη (1.12)
 - h) ἐτόλμησεν (1.12)
4. Traduza o texto.
5. Exercícios:
 - a) Conjugue em todas as pessoas, em todos os números, o verbo a que pertence a forma verbal *καταλεγείς* no optativo aoristo de vogal longa.
 - b) Analise e decomponha nos seus elementos constitutivos a forma verbal *στρατοπεδευσόμενος*.
 - c) Conjugue em todas as pessoas, em todos os números, o verbo *ἴστημι* no presente e no imperfeito do indicativo, na voz activa.
 - d) Enuncie o particípio presente e aoristo, indicando as formas de genitivo do singular, para todos os números, o verbo *ἀφίημι*.

Ficha nº 7

Eufiletos explica o que fez no dia em que, ajudado pela escrava, surpreendeu Eratóstenes em flagrante delito e reproduz as palavras que lhe dirigiu.

- 1 Ὁ δ' Ἐρατοσθένης, ὃ ἄνδρες, εἰσέρχεται, καὶ θεράπεινα ἐπεγείρασα μέ
- 2 εὐθύς φράζει ὅτι ἔνδον ἐστί. Καγὼ εἰπὼν ἐκείνη ἐπιμελεῖσθαι τῆς θύρας,
- 3 καταβάς σιωπῇ ἐξέρχομαι, καὶ ἀφικνοῦμαι ὡς τὸν καὶ τόν, καὶ τοὺς μὲν
- 4 ἔνδον κατέλαβον, τοὺς δὲ οὐκ ἐπιδημοῦντας ἠῦρον. Παραλαβὼν δ' ὡς οἶόν τε
- 5 ἦν πλείστους ἐκ τῶν παρόντων ἐβάδιζον. Καὶ δᾶδας λαβόντες ἐκ τοῦ
- 6 ἐγγύτατα καπηλείου εἰσερχόμεθα ἀνεωγμένης τῆς θύρας (...) Ὡσαντες δὲ
- 7 τὴν θύραν τοῦ δωματίου οἱ μὲν πρῶτοι εἰσιόντες ἔτι εἶδομεν αὐτὸν
- 8 κατακείμενον παρὰ τῆς γυναικί, οἱ δ' ὕστερον ἐν τῇ κλίνῃ γυμνὸν ἐστηκότα.
- 9 Ἐγὼ δ', ὃ ἄνδρες, πατάξας καταβάλλω αὐτόν καὶ (...) εἶπον ὅτι “οὐκ ἐγὼ σε
- 10 ἀποκτενῶ, ἀλλ' ὁ τῆς πόλεως νόμος, ὃν σὺ παραβαίνων περὶ ἐλάττονος τῶν

- 11 ἡδονῶν ἐποιήσω, καὶ μᾶλλον εἴλου τοιοῦτον ἀμάρτημα ἐξαμαρτάνειν εἰς τὴν
 12 γυναῖκα τὴν ἐμὴν καὶ εἰς τοὺς παῖδας τοὺς ἐμοὺς ἢ τοῖς νόμοις πείθεσθαι καὶ
 13 κόσμιος εἶναι”.

Lísias

1. Indique o caso e justifique:
 - a) (ὡς) τὸν (1.3)
 - b) ἀνεωγμένης τῆς θύρας (1.6)
 - c) (ἐκ) τοῦ ... καπηλείου (1.5-6)
 - d) (παρὰ) τῇ γυναικί (1.8)
 - e) (περὶ) ἐλάττονος (1.10)
 - f) τῶν ἡδονῶν (1.11)
 - g) τοῖς νόμοις (1.12)
 - h) κόσμιος (1.13)
2. Classifique morfológicamente:
 - a) ἐπεγείρασα (1.1)
 - b) ἐπιδημοῦντας (1.4)
 - c) ἡῦρον (1.4)
 - d) Παραλαβῶν (1.4)
 - e) ἐστηκότα (1.8)
 - f) ἀποκτενῶ (1.10)
 - g) ἐποιήσω (1.11)
 - h) εἴλου (1.11)
3. Indique o valor sintáctico dos seguintes modos:
 - a) ἐστί (1.2)
 - b) κατακείμενον (1.8)
 - c) ἀποκτενῶ (1.10)
 - d) ἐποιήσω (1.11)
4. Traduza o texto em português correcto.
5. Exercícios:
 - a) Conjugue o verbo a que pertence a forma *ἐστηκότα* no aoristo e no imperfeito do indicativo, da voz activa, em todas as pessoas e números.
 - b) Enuncie *καταβάς*, indicando as formas de genitivo do singular para os três géneros.
 - c) Conjugue no presente do indicativo e do imperativo, na voz activa, um verbo em *-μι* à sua escolha, entre *δίδωμι*, *τίθημι* ou *ἵστημι*.

Ficha nº 8

Discurso de defesa pronunciado por Eufileto por ter assassinado Eratóstenes, que havia cometido adultério com a sua mulher. Eufileto fala dos acontecimentos, explicando que tinha um casamento feliz e que confiava na mulher.

- 1 Ἠγοῦμαι δέ, ὦ ἄνδρες, τοῦτό με δεῖν ἐπιδειξαι, ὡς ἐμοίχευεν Ἐρατοσθένης

2 τὴν γυναῖκα τὴν ἐμὴν καὶ ἐκείνην τε διέφθειρε καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐμοὺς
 3 ἥσχυνε καὶ ἐμὲ αὐτὸν ὕβρισεν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἐμὴν εἰσιών, καὶ οὔτε
 4 ἔχθρα ἐμοὶ καὶ ἐκείνῳ οὐδεμία ἦν πλὴν ταύτης, οὔτε χρημάτων ἕνεκα
 5 ἔπραξα ταῦτα, ἵνα πλούσιος ἐκ πένητος γένωμαι, οὔτε ἄλλου κέρδους
 6 οὐδενὸς πλὴν τῆς κατὰ τοὺς νόμους τιμωρίας. Ἐγὼ τοίνυν ἐξ ἀρχῆς ὑμῖν
 7 ἅπαντα ἐπιδείξω τὰ ἐμαντοῦ πράγματα, οὐδὲν παραλείπων, ἀλλὰ λέγων
 8 τάληθῆ· ταύτην γὰρ ἐμαυτῷ μόνην ἠγοῦμαι σωτηρίαν, ἐὰν ὑμῖν εἰπεῖν
 9 ἅπαντα δυνηθῶ τὰ πεπραγμένα.
 10 Ἐγὼ γάρ, ὦ Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἔδοξέ μοι γῆμαι καὶ γυναῖκα ἠγαγόμενην εἰς τὴν
 11 οἰκίαν, τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὕτω διεκείμην ὥστε μήτε λυπεῖν μήτε λῖαν ἐπ’
 12 ἐκείνη εἶναι ὅ τι ἂν ἐθέλη ποιεῖν, ἐφύλαττόν τε ὡς οἶόν τε ἦν, καὶ προσεῖχον τὸν
 13 νοῦν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν. Ἐπειδὴ δέ μοι παιδίον γίγνεται, ἐπίστευον ἤδη καὶ πάντα
 14 τὰ ἐμαντοῦ ἐκείνη παρέδωκα, ἠγοῦμενος ταύτην οἰκειότητα μεγίστην εἶναι.

Lísias

1. Indique o caso e justifique:
 - a) με (1.1)
 - b) (εἰς) τὴν οἰκίαν τὴν ἐμὴν (1.3)
 - c) χρημάτων (ἕνεκα) (1.4)
 - d) πλούσιος (1.5)
 - e) (ἐξ) ἀρχῆς (1.6)
 - f) μοι (1.10)
 - g) μοι (1.13)
 - h) ἐκείνη (1.14)
2. Classifique morfológicamente:
 - a) ἐπιδείξω (1.1)
 - b) ἥσχυνε (1.3)
 - c) γένωμαι (1.5)
 - d) ἐπιδείξω (1.7)
 - e) πεπραγμένα (1.9)
 - f) παρέδωκα (1.14)
3. Justifique sintacticamente os seguintes modos:
 - a) ἐμοίγευεν (1.1)
 - b) εἰσιών (1.3)
 - c) εἰπεῖν ... δυνηθῶ (1.8-9)
 - d) ἔδοξέ (1.10)
 - e) λυπεῖν (1.11)
 - f) ἐθέλη ποιεῖν (1.12)
 - g) ἦν (1.13)
4. Traduza o texto em português correcto.
5. Exercícios:

- a) Conjugue em todas as pessoas e números no tempo e modo e voz em que se encontra a forma verbal *δυνηθῶ*.
- b) Conjugue no perfeito do indicativo, voz média, em todas as pessoas e números, a forma verbal *πεπραγμένα*.
- c) Conjugue no presente e imperfeito do indicativo activos, em todas as pessoas e números, o verbo simples a que pertence a forma verbal *παρέδωκα*.
- d) Enuncie os participios presente e aoristo, da voz activa, indicando as formas de genitivo do singular, para cada um dos géneros, do verbo simples a que pertence a forma verbal *παρέδωκα*.
- e) Indique os infinitivos presente e aoristo, da voz activa, do verbo simples a que pertence a forma verbal *παρέδωκα*.

PROGRAMA

Objectivos:

1. Consolidar e desenvolver os conhecimentos de língua grega adquiridos.
2. Memorizar vocabulário (500 palavras).

Consolidar e ampliar a capacidade de traduzir em extensão.

Conteúdos:

I. Fonética

- 1.1. Crase
- 1.2. Lei de Osthoff
- 1.3. Lei de Grassmann

II. Morfologia nominal

- 2.1. Alguns nomes particulares e algumas excepções na declinação dos nomes.
- 2.2. Os finais locativos.

III. Morfologia verbal

- 3.1. Os verbos em -μι

IV. Sintaxe da frase:

- 4.1. As orações completivas; a sua distinção relativamente às circunstanciais finais e causais;
- 4.2. As orações relativas, analisando em particular situações de atracção do antecedente;
- 4.3. As orações condicionais (potencial, irreal e eventual).

V. Sintaxe dos casos:

- 5.1. Acusativo;
- 5.2. Genitivo;
- 5.3. Dativo.

VI. Construções idiomáticas:

- 6.1. ἔχω
- 6.2. οἷός τε, οἷόν τε

VII. Autores:

1. Platão (excertos)
2. Lísias (leitura integral de um discurso)

BIBLIOGRAFIA

Textos (segundo a sequência do programa e dentro de cada autor antigo por ordem alfabética):

Platão:

I. Burnet (1901). *Platonis opera*. Tomus II. Oxford: Oxford Classical Texts.

Denyer, N. (2010). *Plato. Alcibiades*. Cambridge: Cambridge University Press.

Rowe, C.J. (1993). *Plato. Phaedo*. Cambridge: Cambridge University Press.

Yunis, H. (2011). *Plato. Phaedrus*. Revised edition. Cambridge: Cambridge University Press.

K. Dover (1980). *Plato Symposium*. Cambridge: Cambridge University Press.

P. Murray (1997). *Plato on Poetry: Ion; Republic 376e-398b9; Republic 595-608b10*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lísias:

C. Carey (2008, reprint: 1989). *Lysias. Selected Speeches*. Cambridge: Cambridge University Press.

M. Mortarino, G. Turazza (2003). *Lisia. Contro Simone*. Milano: Carlo Signorelli Editore.

Sítios:

Thesaurus Linguae Graecae: <http://stephanus.tlg.uci.edu/>

Gramáticas:

W.W. Godwin (1983, reprint: 1894, new edition). *A Greek Grammar*. Hampshire, London: St Martin's Press. Disponível em:

https://archive.org/details/rosettaproject_grc_morsyn-2

M. A. Júnior (2016, segunda edição revista e actualizada). *Gramática do Grego*. Grego Clássico e Helenístico. Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian.

R. Kühner, B. Gerth (1904). *Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache*. Zweiter Teil: *Satzlehre, II*. Hannover und Leipzig: Hahmsche Buchhandlung.

J. Morwood (2001). *Oxford Grammar of Classical Greek*. Oxford: Oxford University Press.

A. Dain, J. De Foucault, P. Poulain, E. Ragon (2005). *Grammaire grecque*. Paris: J. de Gigord, Nathan.

H. W. Smith (1984, edition revised by G. Messing). *Greek Grammar*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. Disponível em:

<https://archive.org/details/agreekgrammarfo02smytgoog>

Estudos:

F. R. Adrados (1992). *Nueva Sintaxis del Griego Antiguo*. Madrid: Gredos.

K. Bentein (2016). *Verbal Periphrasis in Ancient Greek Have- and Be- Constructions*. Oxford: Oxford Clarendon Press.

C. D. Buck (1969). *Comparative Grammar of Greek and Latin*. Chicago: University of Chicago Press.

P. Chantraine (2003, seconde édition: 1961). *Morphologie historique du grec*. Paris: Klincksieck.

M. Delaunois (2002). *Essai de syntaxe grecque classica*. Leuven: Peeters.

Denniston (2002). *Greek Prose Style*. London: Bristol Classic Press.

Dover, K. J. (2000). *Greek Word Order*. London: Bristol Classic Press.

Y. Duhoux (2000, seconde édition revue et augmentée). *Le verb grec ancien: Eléments de morphologie et de syntaxe historiques*. Paris: Peeters Louvain-la-Neuve.

C.H. George (2005). *Expressions of Agency in Ancient Greek*. Cambridge: Cambridge University Press.

W.W. Goodwin (2013). *Syntax of the Moods and Tenses of the Greek Verbs*. New edition of the 1899 edition. Bloomsbury: Bristol Classical Press.

J. Humbert (2004, édition revue et augmentée: 1972). *Syntaxe grecque*. Paris: Klincksieck.

A. Meillet (2004⁷). *Aperçu d' une histoire de la langue grecque*. Paris: Klincksieck.

North & Hillard (2013, revised edition). *Greek Prose Composition (Greek Language)*. London: Bloomsbury.

L.R. Palmer (1980). *The Greek Language*. London: Faber.

P. Probert (2013, revised edition: 2003). *A New Short Guide of the Accentuation of Ancient Greek*. London: Bloomsbury 3 PL.

C. M. Sicking, J.M. Orphujsen (1993). *Two Studies in Attic Participle Usage: Lysias and Plato*. Leiden: Brill (Mnemosyne Supplements).

A. Sihler (2008). *New Comparative Grammar of Greek and Latin*. Oxford: Oxford University Press.

A.A.A. Sousa (2009).“Ambiguidades na sintaxe grega das completivas de *εἰ* e *ὅπως*”. *Boletim de Estudos Clássicos*, 51, 15-20

Dicionários:

A. Bailly (2000, édition revue). *Dictionnaire Grec-Français. Le Grand Bailly*. Paris, Hachette.

H. Lidell, R. Scott, H. Jones, R. McKenzie, P. Gare (1996). *A Greek English Lexicon with a revised supplement*. Oxford, Oxford Clarendon Press. Disponível em:

<http://stephanus.tlg.uci.edu/lsg/#eid=1&context=lsj>

Fr. Montanari (2004). *Vocabolario della Lingua Greca*. Greco Italiano. Seconda Edizione in CD-Rom per windows con guida all' uso e lessico di base. Torino: Loescher Editore.

F. Montanari (2015). *The Brill Dictionary of Ancient Greek*, ed. M. Goh, C. Schroeder. Leiden, Boston: Brill.